Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНУУДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-һээ гарана | № 293 (16516) | 1983 оной декабриин 22, четверг | Сэн 3 мүнгэн.

...эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ...ГАЛТА ҮНГЭРГЭХЭ ...ТРАЛЬНА ҺУНГУУЛИИН ...ССИИН БҮРИДЭЛДЭ ...ЛЭГШЭДЫЕ ДЭБЖҮҮЛГЭ

...арбан нэгэдэхи ...рховно Соведэй ...ргэхэ Централь... комиссиин бү... ...төөлэгшэдые дэб... ...риин 20-до орон ...лүүлэгдэһэн бай...

...машина бүтээл... худэлмэришэдэй, ...ническэ хүдэл... ...ба алба хааг... ...болоһон хам... ...редприятиин фре... ...й бригадир О. А. ...ентральна һун... ...иссиин бүридэл...

...СР-эй Иссык-Куль... ...Тонско райо... ...тсъездын нэрэм... ...й суглаан дээрэ ...ша хонишон Со... ...й Герой Т. Ак... ...льна һунгуулиин ...ридэлдэ оруу... ...республика до... ...одой томодхог... ...ануудые бай... ...гарган бай... ...абаринууд болон ...одоо үлүүлэн

...ба Флодто ...үүлхэ Бүхэсоюз... ...анай бүлгэмэй ...нтральна Коми... ...умэй заседани ...дэ хабаадаг... ...ми ба Далайн... ...й Главна По... ...авлениин на... ...скэ Союзай Ге... генерал А. А. ...тральна һунгуу... ...на түлөөлэгшөө... ...н байна.

...А. С. Пушкинай ...гжэмтэ-драмын театрай коллек... ...радай артистка, Д. Т. Дариен... Верховно Со... ...үнгэргэхэ Цен... ...улиин комисси... ...дурадхаба.

...хизаарай Бла... ...айоной «Роди... ...амтын суглаан ...тракторист пар... Д. Макаровые ...зно Соведэй ...эхэ Централь... комиссиин бү... ...үлхэ тухай ду... ...маар дэмжээ. ...рижа ургуулха ...мал комплек... ...дэлхэдөө, байг... ...уларилай хэ...

...ды хүшэр бэрхэшээлтэй байгаашье һаань, тэрэ наран сэсэгэй эдеэ суглуулха түсэбтэ даабаряа нилээд үлүүлэн дүүргэһэн байна.

КПСС-эй горкомой нэгэдэхи секретарь Ю. Ф. Соловьев Ленинградай городской партийна организациһаа СССР-эй Верховно Соведэй һунгалта үнгэргэхэ Центральна һунгалтын комиссиин бүридэлдэ дэбжүүлэгдээ.

Клайпедын «Балтия» гэжэ судна бүтээлгын заводой хүдэлмэришэдэй, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэдэй ба алба хаагшадай хамтын суглаан болобо. Судна хабсаргагша партийнабэшэ К. -Р. П. Кузмаускасые суглаанда хабаадагшад Центральна һунгуулиин комиссиин бүридэлдэ түлөөлэгшөөрөө нэрлээ.

Дайнай ветерануудай совет комитедэй түрүүлэгшэ Советскэ Союзай Герой генерал-полковник А. С. Желтов энэ комитедэй үмэнэһөө СССР-эй Верховно Соведэй һунгалта үнгэргэхэ Центральна һунгуулиин комиссида оруулагдаһан байна.

Латвиин ЛКСМ-эй ЦК-гай нэгэдэхи секретарь М. К. Рукмане Латвиин Залуушуулай Ленинскэ Коммунис Союзһаа СССР-эй Верховно Соведэй һунгалта үнгэргэхэ Центральна һунгуулиин комиссиин бүридэлдэ дэбжүүлэгдэбэ.

Гродненско областной партийна организаци Белоруссиин Компартиин обкомой нэгэдэхи секретарь Л. Г. Клецковые Центральна һунгуулиин комиссиин бүридэлдэ оруулхые дурадхаһан байха юм.

Профсоюзуудай Грузиин республиканска соведэй президиумэй заседани боложо, республикын профсоведэй түрүүлэгшэ Т. И. Мосашвилиие СССР-эй Верховно Соведэй һунгалта үнгэргэхэ Центральна һунгуулиин комиссиин бүридэлдэ дэбжүүлээ.

Чимкентскэ областиин малай үүлтэр һайжаруулгын «Задарьинский» заводой коллективэй суглаан болобо. Суглаанда хабаадагшад ажахын директор Б. Шукурбековые СССР-эй Верховно Соведэй һунгалта үнгэргэхэ Центральна һунгуулиин комиссиин бүридэлдэ түлөөлэгшөөрөө дурадхаһан байгаа.

(ТАСС).

СССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ НАЦИОНАЛЬНОСТЬНУУДАЙ СОВЕДЭЙ ҺУНГАЛТА ҮНГЭРГЭХЭ ҺУНГУУЛИИН КОМИССИДА РСФСР-һээ ТҮЛӨӨЛЭГШЭДЫЕ ДЭБЖҮҮЛГЭ

СССР-эй арбан нэгэдэхи зарлалай Верховно Соведэй Национальностьнуудай Соведэй һунгалта үнгэргэхэ комиссиин бүридэлдэ РСФСР-һээ түлөөлэгшэдые дэбжүүлгэ декабриин 20-до эхилээ.

Москвагай В. Д. Калмыковой нэрэмжэтэ тоололго-шэнжэлэлгын машинануудай заводой хүдэлмэришэдэй, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэдэй болон алба хаагшадай суглаанда хабаадагшад мүлигшэдэй бригадир В. В. Пушкаревые һунгуулиин комиссида түлөөлэгшөөр нэрлэбэ.

Совет эхэнэрнүүдэй комитедэй президиумэй заседани дээрэ тус комитедэй түрүүлэгшэ В. В. Терешкова комиссиин бүридэлдэ дэбжүүлэгдээ.

КПСС-эй ЦК-гай эмхидхэлэй-партийна хүдэлмэриин таһагые даагшын нэгэдэхи орлогшо Е. З. Разумов гүрэнэй эмхи зургаануудай хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзһаа һунгуулиин комиссида дэбжүүлэгдэбэ.

«Тындатрансстрой» трестын барилга-хабсаралгын 573-дахи поездын хүдэлмэришэдэй, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэдэй болон алба хаагшадай коллектив сугтаа хүдэлдэг нүхэрөө—шулуушадай комсомол-залуушуулай бригадын бригадир А. А. Владыкиниие һунгуулиин комиссида түлөөлэгшөөр нэрлэбэ.

Социалис Ажалай Герой, Ленинградай утаһа ээрэлгын «Веретено» гэжэ фабрикын мастерай туһалагша Г. С. Загараевае тус предприятиин коллектив һунгуулиин комиссида түлөөлэгшөөр дэбжүүлээ.

Еврейн автономито областиин партийна организациһаа Еврейн автономито областиин партиин обкомой нэгэдэхи секретарь Л. Б. Шапиро һунгуулиин комиссиин бүридэлдэ дэбжүүлэгдэбэ.

Москва шадарай М. Горькиин нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ, Социалис Ажалай Герой В. Ф. Исаев һунгуулиин комиссида түлөөлэгшөөр дэбжүүлэгдээ. Колхозой суглаан дээрэ иимэ шиидхэбэри баталан абтаа.

Гүрэнэй эмхи зургаануудай хүдэлмэрилэгшэдэй Олимпийскэ профсоюзай районно организациһаа Красноярска хизаарай арадай депутадуудай Эвенкийскэ окружной Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ В. Е. Чепалов һунгуулиин комиссида дэбжүүлэгдэбэ.

• • •

СССР-эй Верховно Соведэй Национальностьнуудай Соведэй һунгалта үнгэргэхэ һунгуулиин комиссинуудай бүридэлдэ түлөөлэгшэдые дэбжүүлгэ бусадшье союзна республиканuудта үнгэргэгдэнэ.

(ТАСС).

РЕСПУБЛИКЫМНАЙ АЖАЛАЙ ҮДЭР

ЭМХИТЭЙГЭЭР ЭХИЛЭЭ

Тариалан дээрэхи хүдэлмэриин дүүрэмсээр бригаданууднай бүхы техникэеэ ажахынгаа МТМ-дэ асаржа, шабар шоройһоонь сэбэрлээд, нарин хадагалалганда табяа, заһабарилжа захалаа юм.

Энээнтэй хамта машина, тракторнуудые заһабарилха хоёр бригада эмхидхэгдэһэн байна. Тэдэниие тракторна бригаданuудай бригадирнууд И. П. Филиппов, Т. Д. Калашников гэгшэд энэ жэлдэ өөһэдөө хүтэлбэрилхэ гэжэ шиидээ. Нэн түрүүн хэн механизаторай ямар трактор түрүүшын ээлжээндэ заһабарилагдахаб гэжэ нарин график табигдаһан байгаа. Тиигээд заһабарилгада эгээл шадамар бэрхэ хүнүүдые табиха гэжэ оролдообди.

Эдэ бүгэдын ашаар мүнөө энэ хүдэлмэри яһала урагшатай ябуулагдана. Үнгэрһэн үе соо 25 трактор, тэрэ тоодо 8 гусеничнэ, хоёр К-700 түхэлэй трактор бэлэн болгогдожо гаргагдаа. Мүн газар элдүүрилгын машина, зэмсэгүүдые заһабарилха баһал хоёр звено эмхидхэгдэнхэй. Тэдэнэй хүсөөр 37 сеялкэ, олон борной, 6 плуг заһабарилагдаба.

Эндэ хүдэлжэ байһан механизаторнуудай дундаһаа С. Я. Алексеев, В. М. Леонов, П. К. Калашников, И. Е. Иванов, мүн тракторай мотоор заһабарилдаг В. А. Хохлов, слесарь С. Д. Ревенский, гагнууршан М. Г. Ревенский гэгшэд һайн ажалаараа шалгарна.

Хурамхаанай районой механизаторнуудай үүсхэл уряае дэмжэжэ, ерэхэ 1984 оной хабарай тарилгада хүдэлхэ бүхы техникые Совет Армиин һайндэр—февралиин 23 болотор хуу бэлэн болгохын түлөө мүрысэн ажаллана.

С. ХАМНИГАНОВ,
Мухар-Шэбэрэй районой «Коммунизм» колхозой профкомой түрүүлэгшэ.

Шэнэ арга нэбтэрүүлэгдэнэ

Бэшүүрэй районой «Новосретенский» совхозой хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд һү үйлэдбэрилгэдэ поточно-цеховэ арга хэрэглэхын тула горитойхон хүдэлмэри ябуулна. Нэн түрүүн эндэ материальна үндэһэ һуури табигдажа байна. Һаяхан һүнэй шэнэ комплекс ашаглалгада үгтөө.

Ажахын мэргэжэлтэд шэнэ аргаар хүдэлжэ байһан районойнгоо «Победа» колхоздо ошожо, дүй дүршэлтэйнь танилсаһан байна.

Мүнөө совхозой һүнэй фермэдэ һубай, тугаллажа, һаагдажа байһан үнеэдые байлгаха цехүүд бии болгогдоо, эндэ хүдэлхэ һаалишад томилогдонхой. КПСС-эй гэшүүн, совхозой ахамад зоотехник Л. А. Павлов бүхы бэлэдхэлэй хүдэлмэриие ударидана. Фермын һаалишад ерэхэ жэлэй январьһаа хамтын подрядай гуримаар хүдэлжэ эхилхэ юм.

Л. ЛУГОВСКОЙ.

ТҮСЭБӨӨ УРИДЛАН ДҮҮРГЭБЭ

Сэлэнгын районой Тельманэй нэрэмжэтэ совхозой малшад байгша оной эхинһээ хойшо 7500 центнер һү гүрэндэ тушаажа, жэлэйнгээ түсэбые болзорһоонь урид дүүргэбэ.

Һү һаалиин Түбэй комплексын коллектив энэ хэрэгтэ хубитаяа ехээр оруулаа. Октябрьска Революциин болон Хүндэлэлэй Тэмдэг орденуудай кавалер, республикымнай габьяата малшан, коммунист Лидия Нимаевна Бадмаева байгша ондо үнеэн бүриһөө 3000 килограмм һү һаажа, бусадта бүтээсэ ехэтэй ажалай жэшээ харуулна. Тэрэшэлэн һаалишад Д. Будаев, Н. Замбалова, Г. Бадмаева гэгшэд хубиингаа социалис уялгануудые дүүргэбэ.

Жэлэй дүүрэтэр совхозой малшад түсэбһөө гадуур 300 центнерһээ бага бэшэ һү гүрэндэ тушаахаар харааланхай хүдэлжэ байнад.

Н. НАМСАРАЕВ.

АГУУ БАРИЛГА ДЭЭРЭ

КПСС-эй обкомой пропаганда болон агитациин таһагай эмхидхэһэн агитсамолет БАМ-ай Буряадай участогай барилгашадта айлшалаад бусажа ерэбэ.

КПСС-эй обкомой лектор В. В. Кузнецов, ВСТИ-гэй доцент Л. Ц. Бадмаев болон ВЛКСМ-эй обкомой лекторчүүдэй бүлэгые хүтэлбэрилэгшэ А. В. Арьянов Северомуйск, Таксимо тосхонуудай хүн зонтой уулзаа. КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Ю. В. Андроповой 1983 оной ноябриин 24-дэ хэһэн Мэдүүлгые тайлбарилгада, США-гай ээрхэг түримхэй дай журөөдэһэн политикые элишэлгэдэ, КПСС-эй болон Совет гүрэнэй эб найрамдалта гадаадын политическэ ажал ябуулгые ойлгуулан дэлгэрүүлгэдэ лекцинүүд болон хөөрэлдөөнүүдэй гол анхарал хандуулагдаһан байгаа.

Нэгэдэхи поликлиникын терапевт М. В. Шевякова, республиканска стоматологическа поликлиникын стоматолог И. Е. Сазонов болон Семашкын нэрэмжэтэ республиканска больницын хирург А. Д. Укоев Северомуйск ба Таксимо тосхонуудай ажалшадта медицинскэ темээр лекцинүүдые уншаа, хөөрэлдөө үнгэргөө, үбшэнтэниие үзөө, БАМ-ай Буряадай участогай эмнэлгэ-һэргылэмжын эмхи зургаанuудай медицинскэ хүдэлмэрилэгшэдтэ методическа туһаламжа үзүүлээ.

Республиканска научно-методическа түбэй базова мастерскойн ахалагша уран зурааша Д. Л. Цырендоржиев болоч Архитекторнуудэй холбооной гэшүүн Д. А. Уланов уран зураашад-шэмэглэгшэдэй семинар-инструктаж үнгэргэһэн, харуулан ойлгуулха агитаци шэмэглэхэ талаар туһалһан байна.

...АЖАЛША КОЛЛЕКТИВҮҮД ТҮЛӨӨЛЭГШЭДӨӨ НЭРЛЭНЭ

...арбан нэгэдэхи ...ховно Соведэй ...нуудай Со... ...та үнгэргэхэ ...миссиин бүри... ...АССР-һээ ...дэбжүүлхэ ...коллекти... ...ууд боложо ...лаанууд дээ... ...мэргэжэлтэй, элдэб үндэһэ яһатанай түлөөлэгшэд, коммунистнууд, комсомолшууд, партийнабэшэ хүнүүд нэрлэгдэнэ. Улаан-Үдын ЛВРЗ-гэй фрезеровщик Дмитрий Григорьевич **Степанов**, Н. Семашкын нэрэмжэтэ республиканска больницын врач-терапевт Эльвира Эрдынеевна **Базарова**, Улаан-Үдын авиапредприятиин авиазвеногой командир Социалис Ажалай Герой Леонид Нургалович **Ахметвалеев**, Ивалгын ОПХ-гай тугалшан Баярма Батодалаевна **Балданова**, Мухар-Шэбэрэй районой «Знамя Ленина» колхозой механизатор Батор Гылыкович **Дашицыренов**, «Забайкаллес» нэгэдэлэй Хүрбын леспромхозой штукатур-шэрдэгшэ Нина Григорьевна **Косинец**, Улаан-Үдын 40-дэхи һургуулиин багша Ульяна Матвеевна **Кравцова**, «БАМтоннельстрой» управлениин ахамад геолог Геннадий Федорович **Словеснов** болон бусад коллективүүдэй этигэл найдабарида хүртэһэн байна.

Һунгуулиин комиссинуудта ажалша коллективүүдэй түлөөлэгшэд дэбжүүлэгдэжэ үргэлжэлһөөр.

...ЭГЭН ДУУГААР

...арбан нэгэдэхи зарлалай ...Соведэй Национальность...дэй һунгалта үнгэргэхэ ...комиссиин бүридэлдэ ...дэбжүүлхэ тушаа асуу...эй ордентэ оперо болон ...емическа театрай коллек...ын суглаан болобо. Тус ...рай ахамад дирижер, ...радай артист **И. Ю. Ай...**эгэд, РСФСР-эй арадай ...ФСР-эй Гүрэнэй М. И ...рэмжэтэ шангай лауреат, ...эдэй уран һайханай хү... **П. Т. Абашеевтэ** үгэ

П. Т. Абашеев үгэ хэлэхэдээ, РСФСР-эй арадай артистка, республикын Гүрэнэй шангай лауреат **Ольга Шарыповна Коротковае** СССР-эй Верховно Соведэй Национальностьнуудай Соведэй һунгалта үнгэргэхэ һунгуулиин комиссиин бүридэлдэ РСФСР-һээ дэбжүүлхые дурадхаба. Партиин гэшүүн О. Ш. Короткова хүн зоной дунда, коллектив соогоо хүндэтэй, театрта үниинэй хүдэлдэг артистнуудай нэгэн юм гэжэ үгэ хэлэгшэ тэмдэглээ.

Удаань үгэ хэлэгшэд — РСФСР-эй арадай артист, РСФСР-эй Гүрэнэй М. И. Глинкын нэрэмжэтэ шангай лауреат **Д. Ц. Дашиев**, Буряадай АССР-эй габьяата артист **Г. М. Багадаев**, артист **Б. Ц. Цыденжапов** гэгшэд үгэ хэлэхэдээ, СССР-эй Верховно Соведэй Национальностьнуудай Соведэй һунгалта үнгэргэхэ комиссиин бүридэлдэ дэбжүүлэгдэһэн О. Ш. Короткова коллективэйнгээ этигэл найдабариие харюулха юм гэжэ үнэн зүрхэнһөө этигэжэ байһанаа элирхэйлбэд.

СССР-эй Верховно Соведэй Национальностьнуудай Соведэй һунгалта үнгэргэхэ һунгуулиин комиссиин бүридэлдэ РСФСР-һээ О. Ш. Коротковае дэбжүүлхэ гэһэн шиидхэбэри суглаанда хабаадагшад нэгэн дуугаар баталан абаба.

...ТАДА БЭЛЭДХЭЛ ЭХИЛБЭ

...н нэгэдэхи зарлалай Верховно Соведэй һун...лтэй, үнгэргэлгэтэй холбоотой партийна ор... зорилгонууд тухай партиин Центральна Ко...ые бэелүүлхэ, һунгалтада эмхитэйгээр бэл...далнууд КПСС-эй обкомдо болоһон зүблөөн ...бэ. Зүблөөндэ партиин райкомуудай нэгэдэхи КПСС-эй горкомууд болон райкомуудай эм...на хүдэлмэриин таһагуудые даагшанар ...ерховно Соведэй Президиумэй, Министрнүү...эрюусалгата хүдэлмэрилэгшэд, городской болон районно Соведүүдэй гүйсэдкомуудай секретарьнар хабаадаа.

Һунгалтада бэлэдхэлые эмхитэйгээр ябуулха хэмжээнүүд тухай партиин обкомой эмхидхэлэй-партийна хүдэлмэриин таһагые даагша К. К. Шомоев хөөрэбэ.

Ажалша коллективүүдтэ, хүн зоной ажаһуудаг газарта үзэл сурталай, политическэ хүдэлмэри ябуулха тухай КПСС-эй обкомой пропаганда болон агитациин таһагые даагша Н. И. Крючков үгэ хэлээ.

Зүблөөндэ партиин обкомой хоёрдохи секретарь В. Г. Бирюков, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Б. С. Семенов хабаадажа, үгэ хэлэбэ.

...ТНАЛ

...зурагай искус...э талаар габь...айнгаа түлөө ...ша, Буряадай ...сствын габьяа...лагша Влади... **Уризченко,** ...мастер, Буряа... ...искусствын ...ал ябуулагша ...нович **Эрды...** **...АССР-эй ара...** ...аша гэһэн хүн...эдэ хүртэбэ.

• • •

...зурагай ис...элтэдэ габьяа...гаа түлөө уран ...ентин Фёдоро... уран гарта мастер Булат Гэндэнович **Жамбалов**, уран зурааша Иннокентий Григорьевич **Налабардин**, уран зурааша-график Иннокентий Игнатьевич **Старинов Буряадай АССР-эй габьяата уран зурааша** гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртэбэ.

• • •

Республикын партийна, совет органуудта удаан саг соо аша үрэтэйгөөр ажаллаһанайнь, түрэһөөр 60 наһа гүйсэһэнтэйнь дашарамдуулан, республикын Госпланай түрүүлэгшын орлогшо Павел Иванович **Тенетовые** Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиум **Хүндэлэлэй грамотаар** шагнаба.

• • •

Нийтын ажалда эдэбхитэйгээр хабаадалсаһанайнь түлөө түрэһөөр 85 наһа гүйсэһэнтэйнь дашарамдуулан, 1920 оноһоо КПСС-эй гэшүүн, союзна удха шанартай тусхайта пенсионер Иван Васильевич **Ченкировые** Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиум **Хүндэлэлэй грамотаар** шагнаба.

• • •

Республикын энергетикын хүгжэлтэдэ габьяатай байһанайнь түлөө «Бурятэнерго» управлениин Урда электрическэ сетьнүүдэй Бэшүүрэй РЭС-эй электромонтер Иван Васильевич **Квашнинда**, Улаан-Үдын ТЭЦ-эй котельнэ цехэй ахалагша машинист Анатолий Прокопьевич **Ларионовто Буряадай АССР-эй габьяата энергетик** гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэ олгогдобо.

• • •

Хэлхеэ холбооной талаар габьяатай байһанайнь түлөө хэлхеэ холбооной Хойто-Байгалай узелай телефонистка Людмила Евгеньевна **Морозюгта Буряадай АССР-эй габьяата хэлхеэ холбоошон** гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэ олгогдобо.

• • •

Партийна, совет болон ажахын органуудта удаан саг соо аша үрэтэйгөөр ажаллаһанайнь түлөө түрэһөөр 60 наһа гүйсэһэнтэйнь дашарамдуулан, СССР-эй 60 жэлэй ойн нэрэмжэтэ Зэдын вольфрам-молибденэй комбинадай кадрнуудай талаар директорэй туһалагша Спиридон Фёдорович **Поповые** Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиум **Хүндэлэлэй грамотаар** шагнаба.

БУРЯАДАЙ АССР-эй МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДТЭ

Буряадай АССР-эй 1984 оной Экономическа ба социальна хүгжэлтын гүрэнэй түсэб, мүн республикын 1984 оной Гүрэнэй бюджедэй проектнүүдые республикын Министрнүүдэй Совет ээлжээтэ заседани дээрээ хаража үзэбэ.

Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо, Госпланай түрүүлэгшэ **Д. Т. Раднаев**, Буряадай АССР-эй финансын министр **Ч. В. Ендонов** гэгшэд эдэ асуудалнуудаар мэдээсэлнүүдые хэбэ. Табан жэлэй дүрбэдэхи жэлдэ республикын экономико болон соёлые саашадань хүгжөөхэ талаар зорилгонууд Гүрэнэй түсэб ба бюджет дотор тодорхойлогдобо.

Эрдэм наука ба техникын туйлалтануудые, оньһожоруулга ба автомат түхеэрэлгэнүүдые ашагтайгаар хэрэглэхэ асуудалда түсэб дотор горитой анхарал хандуулагдана.

Ерэхэ жэлдэ ажалша коллективүүдтэ ажалай журам һайжаруулха, кадрнуудай оролго, гаралгые хорооходо, үйлэдбэриин ашаг үрые дээшэлүүлхэ хэрэгтэ нүлөөлдэг бригадна подрядые нэбтэрүүлгэ саашадаа үргэлжэлүүлэгдэхэ байна.

Партиин XXVI съездын, мүн КПСС-эй ЦК-гай удаадахи Пленумүүдэй заабаринуудые бэелүүлэн, партийна, совет, ажахын органууд материалнууд, түүхэй эд болон бусад баялигуудые, нөөсэнүүдые алмаха, тиихэдэ гүрэнэй зөөри үрихэ, үбэршэлхэ ябадалтай эрид шууд тэмсэхэ ёһотой.

Тэрэшэлэн ажалшадай һуудал байдалые һайжаруулан, гэр байранууд болон социально-соёлой барилганuудые хэхэ, арадай үргэн хэрэглэлэй эд бараа үйлэдбэрилгые дээшэлүүлхэ хэмжээнүүд түсэбөөр хараалагдаа.

Буряадай АССР-эй 1984 оной Экономическа ба социальна хүгжэлтын гүрэнэй түсэбые дүүргэлтэ хадаа арбан нэгэдэхи табан жэлэй түсэбүүдые дүүргэлтэдэ шухала шата болохо байна.

Республикын Министрнүүдэй Совет тус түсэбөөр хараалагдаһан даабаринуудые дүүргэлтэ ба үлүүлэн дүүргэлтые хангаха хэмжээ ябуулганuудые хараалхыень министерствэнүүд болон албан зургаануудые, арадай депутадуудай городской болон районно Соведүүдэй гүйсэдкомуудые уялгалба.

«Сибириин, Алас-Дурна зүгэй районуудта, Курганска областьдо хүдөө ажахые комплексноор хүгжөөхэ тухай» КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй тогтоолые дүүргэхэ талаар хэмжээнүүд тухай» асуудал республикын Министрнүүдэй Соведэй заседани дээрэ мүн лэ зүбшэн хэлсэгдээ.

Мүнөөдэр—Энергетигэй үдэр

ЭЛШЭ ХҮСЭН ЭЛБЭГЖЭЭ—ХҮГЖЭЛТЭМНАЙ ЭРШЭДЭЭ

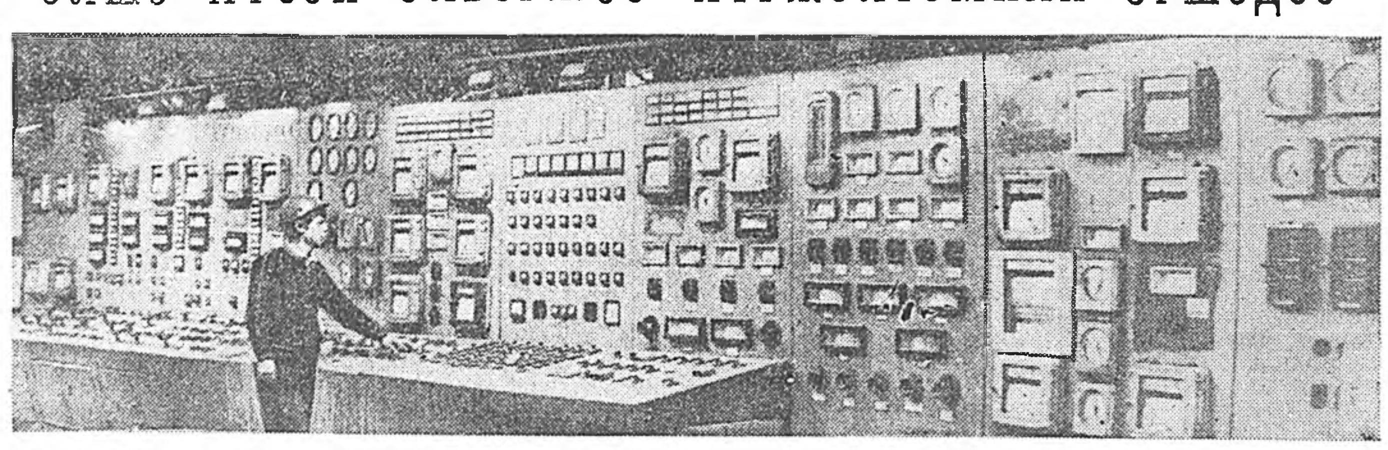

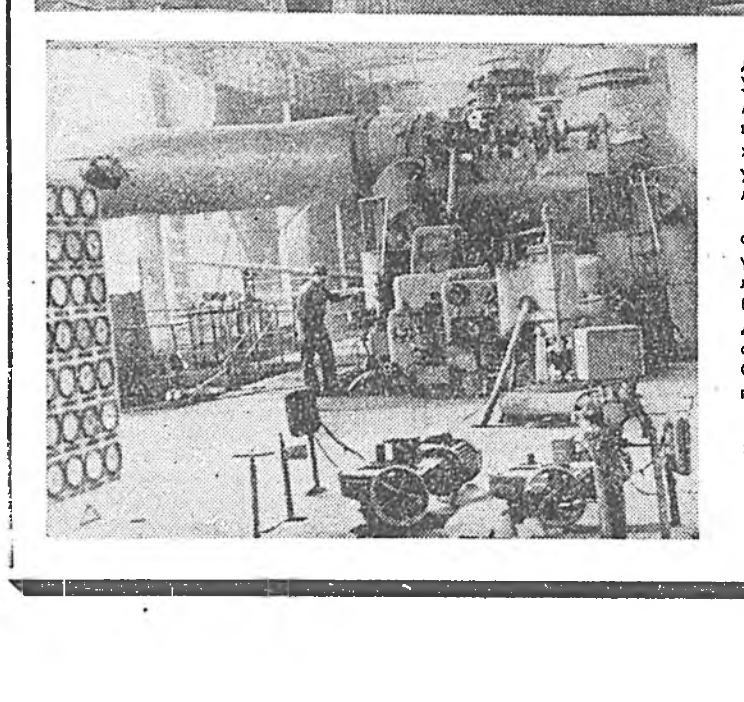

Дүшэн найман жэлэй саана Улаан-Үдын ТЭЦ городые дулаагаар, электрын элшэ хүсөөр хангажа эхилһэн юм. Улаан-Үдэ хотомнай түргэнөөр ургана. Жэл бүри зуугаад мянган дүрбэлжэн метр байрын гэрнүүд баригдана, шэнэ-шэнэ промышленна предприятинууд бии болоно. Тиихэтэй хамта ТЭЦ-эй дулаанай, электрын элшэ хүсэнэй хэрэглэмжэ улам ургана. ТЭЦ-һээ дулаа дамжуулдаг гурбан зуун километр трасса баригданхай.

Өөһэдынгөө заншалта һайндэрые, мүн Буряадай энергосистемын 25 жэлэй ойе ТЭЦ-эй коллектив һайн үрэ дүнгүүдээр угтаба. Электрын элшэ хүсэ, дулаа үйлэдбэрилхэ түсэб тус тустаа 100,2, 100,1 процент бэелүүлэгдээ. 808 тонно условно түлишэ арьбалагдаа. ТЭЦ дотор дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ турбинна, химическэ цехүүд болон заһабарилгын участок эрхимлэжэ гараа. С. Астраханцевай мастерска участок, Л. Хромых гэгшын бригада эрхим гэжэ тоологдобо.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: Улаан-Үдын ТЭЦ-эй котельнэ (1-дэхи зураг), турбинна цехтэ.

П. БУРМАКИНАЙ фототекст.

(Энергетигэй үдэртэ, мүн Буряадай энергосистемын 25 жэлэй ойдо зорюулагдаһан материалнуудые газетымнай хоёрдохи нюурта уншагты).

ЭЛШЭ ХҮСЭН ЭЛБЭГЖЭЭ — ХҮГЖЭЛТЭМНАЙ ЭРШЭДЭ

Сронойммай арадай ажахын хурдан түргэнөөр хүгжэжэ байhан мүнөө үедэ электроэнергетикын ургалта улам ехэ удха шанартай болоно гээшэ. Ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ, продукциин шанар hайжаруулха гэхэ мэтэ шухалын шухала асуудалнуудые шиидхэхэдэ электрын элшэ хүсэ хэрэглэлгэ нэн түрүүн нүлөөлнэ. Шэнэ техникэ, технологи үйлэдбэридэ нэбтэрүүлгэ, түмэр замай хүдэлэлгэ, хүдөө ажахые индустриализацилга — эдэ бүгэдэ электрификацилhан эхи табиха бшуу. Ажаһуудалда электрын элшэ хүсэ хэрэглэлгэ ургэдэнэ. Агуухэ Ленинэй боломжолhон бүхы оронине электрификацилха түсэб бэелүүлэгдэжэ байнхай.

Мүнөөдэр, декабриин 22-то совет энергетигүүд өөрынгөө заншалта hайндэрые тэмдэглэжэ байна. Энэ үдэр 1920 ондо Россие электрификацилгын гүрэнэй түсэб (ГОЭЛРО) Советүүдэй VIII съезд хэлэлэгдэжэ, В. И. Ленинэй дурадхалаар батлагдан абтаhан ГОЭЛРО түсэб арадай ажахые индустриализациин хүгжөөхэ, совет экономикые түсэбэй ёhоор хүтэлхэ эхи табиhан юм.

Мүнөө манай арадай ажахыда томо томо гидро ба теплоэлектростанцинуудай, атомна болон геотермальна станцинууд хүдэлнэ. Ехэ хүсэнэй элшэ хүсэ дамжуулха лининүүд татагданхай. Дэлхэй дээрэхи эгээл хүсэтэ, эгээ ехэ нэгэдэмэл энергетическэ системэ байгуулагданхай. Манай орондо энергетикын үмэнэ табигдадаг гүн ехэ зорилгонуудые хараалhан СССР-эй Энергетическэ программа табигданхай. Энэ хадаа арадай ажахые хурдан түргэнөөр хүгжөөлгэдэ электрын элшэ хүсэ ашаг үрэ ехэтэйгээр хэрэглэлгые хараалhан холын хараата түсэб мүн.

Энергетигүүдэй энэ жэлэй заншалта hайндэр Буряад ороной энергетическэ системын байгуулагдаhаар 25 жэлэй ойтой тудалдаба. «Бурятэнерго» управлени 1958 ондо эмхидхэгдэhэн намтартай юм. Анхан эмхидхэгдэhэн түрүүшын жэлдэ бүхы электростанцинуудай ниитэ хүсэн 100 мянган киловатт болодог байhан. Республика соо эндэ тэндэ тараhан багахан электростанцинуудай эгээл томонь гэхэдэ, 48 мянган киловатт хүсэтэй Улаан-Үдын ТЭЦ байhан юм. Тиихэдэ нэгэдэмэл энергосистемэдэ Тимлюйн ТЭЦ, Гусиноозёрско ТЭЦ, Түбэй ба городой электрын сетьнүүд оруулагдаа пэн. Республикын электроэнергетикэ нилээд амжалта туйлаа гэжэ тиихэдэ тоологдодог байhан. Юуб гэхэдэ, жэл соо республикын хүн бүхэнэй тоогоор 615 киловатт-час электрын элшэ хүсэн гаргагдадаг болоhон, энэнь Буряадай АССР-эй байгуулагдаhан 1923 онойхиhоо 360 дахин ехэ hэн. Гэбэшье республикын энергетикын бааза үшөөл hула, ургажа байhан үйлэдбэриин хүсэнүүдтэ харюусадаггүй байгаа. Тэрэ үедэ республика дотор хүдэлдэг 750 электростанциин хахадhаа олонхинь 25 мянган киловаттhаа бага хүсэтэй hэн. Эдэ станцинуудай технико-экономическа дүнгүүдыньшье hула бэлэй.

Жэшээлэн хэлэбэл, эгээл томо гэжэ тоологдодог Улаан-Үдын ТЭЦ-дэ 1 киловатт-час электрын элшэ хүсэ гаргалгада 600 грамм условно түлишэ гаргадаг байhан. 1 киловатт-час элшэ хүсэнэй үнэ сэн 6 мүнгэнhөө дээшэ болодог hэн. Элшэ хүсэ дамжуулдаг лининүүдшье түлөөр байгаа.

«Бурятэнерго» управлениин эмхидхэгдэhэнэй хойшо республикын энергетикэ түсэбэй ёhоор хүгжөөгдэжэ эхилээ hэн. Мэргэжэлтэдые бэлдэхэ, шэнэ шэнэ оньhон түхеэрэлгэнүүдые хэрэглэхэ арга боломжо бии болоо.

1963 ондо Улаан-Үдын ТЭЦ-дэ 220 тонно-час хүсэтэй котел, 25 мянган киловатт хүсэтэй турбина ашаглалгада үгтэбэ. Мүн ехэ дарасатай электрын элшэ хүсэ дамжуулгын лининүүд татагдажа эхилээ. 1964 ондо Улаан-Үдын ТЭЦ-эй хүсэн 172 мянган киловаттда хүрэбэ. Шэнэ предприяти — Дулаанай сеть эмхидхэгдэжэ, городые дулаагаар хангажа эхилбэ. Тиигэжэ республикын энергетикэ хүгжэлтынгөө шэнэ шатада гараа hэн.

Ехэ дарасатай, ехэ хүсэтэй оньhон түхеэрэлгэнүүдые хэрэглэлгэhээ уламжалан технико-экономическа дүнгүүднайшье hайжараа. Буряадай энергетическэ системэ Сибириин нэгэдэмэл электрическэ системэдэ оруулагдаа. 1970 ондо, В. И. Ленинэй түрэhөөр 100 жэлэй ойе тэмдэглэжэ байхадаа, Буряадай энергетикэ республикаяа электрын ба дулаанай элшээр хангадаг нэгэдэмэл энергетическэ комплекс болоод байгаа. Электростанцинуудай ниитэ хүсэн 1958 онойхиhоо 1,9 дахин ургаhан, 2,6 дахин ехэ элшэ хүсэн үйлэдбэрилэгдэдэг болоhон юм. Электрын элшэ хүсэ хэрэглэлгэ дүрбэ дахин ехэ болоhон, электролининүүд 64 дахин ута болоhон байна. Станцинууд болон подстанцинууд найдамтай hайн түхеэрэлгэнүүдтэй болоо. Тэрэл жэлдэ энергосистемын хүдэлмэрилэгшэдэй гэр байрын фонд бии болгогдобо.

Буряадай энергетическэ системын эмхидхэлгын ба хүгжэлтын шатануудые шэнжэлэн харахадаа, тэрэнэй түрүүшын хүтэлбэрилэгшэ Борис Степанович Бутин, ахамад инженер Виктор Амфамович Воронин, Улаан-Үдын ТЭЦ-эй директор Алексей Федорович Поленов гэгшэдэй оролдолго, үүргые тэмдэглэлтэй. Мүн энергетикын ветеранууд П. И. Зеленовский, Т. П. Лаврин, А. Н. Окладников, И. П. Челночков, Н. И. Григорьев, П. Ф. Щербаков болон бусадые дулаан үгөөр дурдадаг гээшэбди.

Холбоолжоной шулуун нүүрhэнэй уурхайн нүүрhэ хэрэглэн хүдэлхэ Гусиноозерско ГРЭС-эй барилга Буряадай энергетикын хүгжэлтын үшөө нэгэ томо алхам болоно. ГРЭС-эй барилга 1970 ондо эхилээ hэн. Тэрэ барилгатай хамта бүхы хүсэнэй электролининүүд татагдаа. Тиигэжэ электрын элшэ хүсэ үйлэдбэрилгые эрид ехэ болгон, республикын районуудта элшэ хүсэ хэрэглэлгэ ехэ арга боломжотой болгодоо.

1977 ондо Гусиноозерско ГРЭС-hээ Монголой Арадай Республика руу электрын элшэ хүсэ дамжуулха лини татагдаа hэн. Тэрэ гэхээр Буряадай АССР-эй Монгол Арадай Республикын энергосистемэнүүд зэргэ хүдэлдэг болоо.

ҮЕ САГАЙ ЭРИЛТЭЭР

Гусиноозерско ГРЭС-эй байгуулалта нилээд хүшэр байhан hэн юм. Шэнэ оньhон түхеэрэлгэнүүд ашаглагдаа. Мүнөө ГРЭС проектнэ хүсэндөө хүрэнхэй. Байгша оной гурбадахи кварталай дүнгөөр Гусиноозерско ГРЭС hалбариингаа түрүүшүүлэй тоодо нэрлэгдээ hэн. Станциин коллектив КПСС-эй обкомой, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй, Соведэй, КПСС-эй Гусиноозерско горкомой дамжуулгын Улаан тугуудта хүртөө hэн.

Хүгжэлтынгөө 25 жэлэй ойе, заншалта hайндэрөө Буряадай энергетигүүд амжалта түтэсөөр угтаба. Республикын арадай ажахы мүнөө имагтал өөрын станцинуудай элшэ хүсөөр хангагдана. Электростанцинуудай ниитэ хүсэн 25 жэл соо арба гаран дахин ургажа, миллион гаран киловаттда хүрөө. Элшэ хүсэ үйлэдбэрилгэ 18 дахин ехэ болоо. Трансформаторнуудай хүсэн 12 дахин, электролиниин утань 96 дахин ургаа. Энэ ойн баярай жэлдэ 5 миллиард гаран киловатт-час электрын ба 3 миллион гекалори дулаанай элшэ хүсэн үйлэдбэрилэгдэхэ юм. Электрын элшэ хүсэ дамжуулдаг лини 28 мянган километр, дулаанай сеть 330 километр болонхой.

Романовкаhаа Багдарин хүрэтэр татагдажа байhан линиин энэ жэлэй дүүрэтэр ашаглалгада үгтэхэдэ, республикын бүхы нютагууд электрын элшэ хүсөөр хангагдаха байна. Улаан-Үдын гэр байрын 75 процент, Гусиноозерскын — 76 процент, Каменск посёлогой — 86 процент дулаагаар хангагданхай.

Энергетикын предприятинуудта шэнэ бригадна подрядай гурим нэбтэрүүлэгдэнэ. Бүхы хүдэлмэришэдэймнай 21,8 процент бригадна подрядта оронхой гэхэ гү, али 90 гаран бригада мүнөө хүдэлнэ. Сибириин электростанцинууд сооhоо эгээл түрүүлэн Гусиноозерско ГРЭС-эй хүдэлмэришэд энэ шэнэ гуримаар хүдэлдэг болонхой.

БАМ-ай Буряадай участогта дүрбэн зуу гаран километр утатай лини баригдажа, тэндэхи барилгын хүдэлмэри электрын элшэ хүсөөр найдамтайгаар хангагдана.

Уралан нарижуулгын ехэ хүдэлмэри ябуулагдадаг юм. Һүүлэй гурбан жэл соо 900 мянган түхэригэй экономическа ашаг олзотой 800 гаран мэдүүлгэ-дурадхал нэбтэрүүлэгдэhэн байна.

Өөрынгөө заншалта hайндэрые, мүн республикынгаа энергетикын 25 жэлэй ойе амжалтата ажалаараа тэмдэглэжэ байhан түлөө манай хүдэлмэришэдэй мүрысөөнэй ажалланhаа байна. Энэ мүрысөөндэ түрүүшүүлэй тоодо Улаан-Үдын ТЭЦ-эй котельно цехэй ахалагша машинист А. П. Ларионов, Гусиноозерско ГРЭС-эй халаанай начальник В. Б. Борисов, Тимлюйн ТЭЦ-эй электрослесарь П. Я. Портнягин, дулаанай сетиин слесарь Я. Т. Красавин, автобазын жолоошон В. Н. Бокань, Бэшүүрэй РЭС-эй монтер И. В. Квашнин, хэлхээ холбооной албанай электромонтёр К. С. Нечитайлова, ЦЭС-эй ахалагша диспетчер А. А. Арефьев болон бусадые нэрлэмээр.

Республикын энергетикые хүгжөөхэ хэрэгтэ энергобарилгашадай үүргэ дүүрэнэ. Эндэ ТЭЦ-эй барилгын управлени, Гусиноозерско ГРЭС-эй барилгын управлениин коллективүүдые магтахаар. Республикын энергетикын бүхы шахуу объектнүүд дээрэ «Электросибмонтаж» трестын хабсаргагшад хүдэлдэг юм. «Востокэнергомонтаж» трестын коллектив электростанцинууд болон дулаанай сетиин гол түхеэрэлгэнүүдые саг үргэлжэ hайн шанартайгаар хабсаран тодходог.

Республикын энергетикын хэды хурдан түргэнөөр хүгжөөшье hаа, урдамнай үшөө ехэ, үшөө орео зорилгонууд табигдана. Арбан хоёрдохи, арбан гурбадахи табан жэлнүүдтэ республика дотор Забайкалиин апатидай комбинат, Озёрно ГОК гэхэ мэтын баригдажа, ЛВРЗ, «Теплоприбор», «Электромашина», «Бурятферммаш» заводуудай hэльбэгдэн шэнэлэгдэхэдэ бури ехэ элшэ хүсэн хэрэгтэй болохо. Мүн хүдөө ажахын үйлэдбэри улам хүгжэхэ, БАМ-ай харгы электрижүүлэгдэхэ байна бшуу.

Улаан-Үдын хоёрдохи ТЭЦ-эй баригдатар городые дулаагаар хангалгын асуудал тон хүшэр болоод байна. Энэ талаар КПСС-эй обкомой бюрогой тусхай тогтоол гараа пэн. Гэбэшье олонхи асуудал үшөөл гүйсэд шиидхэгдэнэгүй. Тиигэжэ, жэшээнь, Октябрьска районой баруун-урдахи котельнын барилга унжагайрна. «Бурятцелинстрой» трест ба «Электромашина» заводойхид Железнодорожно районой түбэй промышленна зонын котельные бариха хүдэлмэрее эрхилнэгүй. Эдэ бүхы дутагдалнуудые дары усадхаха саг ерээ. Хоёрдохи ТЭЦ-эй баригдатар городые дулаагаар хангахын тула нэгэдэхи ТЭЦ-тэ дулаанай сетьдэ техническэ hэльбэн шэнэлэлгын хүдэлмэри хэгдэхээр хараалагданхай. Тиигэжэ 1984 ондо ТЭЦ-эй 1-дэхи котел hэлгэгдэхэ, 1985 ондо шэнэ 12-дохи котел ашаглалгада үгтэхэ юм. Арбан хоёрдохи табан жэлдэ ТЭЦ-эй дундуур дарасын бүхы котелнууд hэлгэгдэхэ байна.

Республикын зарим энергорайонуудые болон промышленна түбүүдые элшэ хүсөөр хангахын тула 220 киловольт хүсэнэй электросетиин объектнүүд баригдаха байна.

Г. БОРИСОВ,
«Бурятэнерго» управлениие эрхилэгшэ.

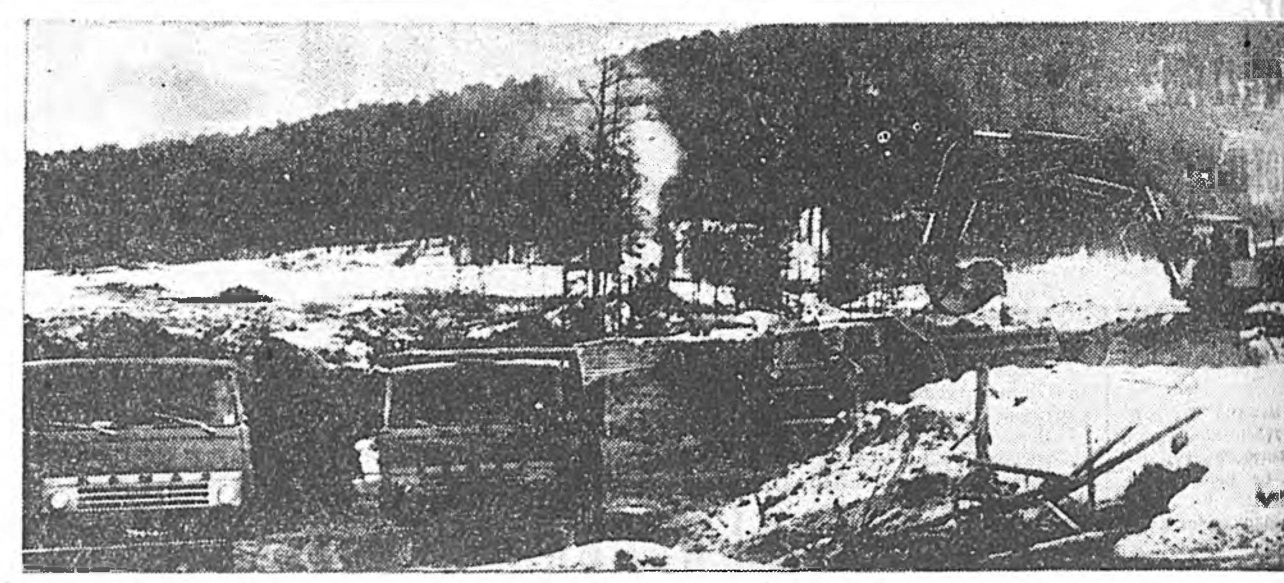

Улаан-Үдын захада хоёрдохи ТЭЦ hаяхан баригдажа эхилбэ. Эндэ ТЭЦ-эй барилгын управлениин барилгашад бэлэдхэлэй хүдэлмэри хэжэ байна. Котлован малталгын ажал эхилэгдэнхэй. Гурбан миллион кубометр шахуу газар малтан гаргахаар хараалагданхай. Барилгые техническэ уhаар хангаха гурбан скважина үрэмдэгдэн малтагдаа, түлишын склад баригданхай. Харин барилгашадай амарха вагонууд асарагдаа.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: 1. Хоёрдохи ТЭЦ-эй котлован малталгын үе 2. Зүүн гарhаа: «Бурятэнерго» управлениин инженер В. С. Рассейкин, хүдэлмэришэн В. Виноградов, мастер С. Плахтеев хоёрдохи ТЭЦ-эй барилгын талмайе тэмдэглэнэ. 3. Грейдерэй жолоошон Н. Малыгин.

П. БУРМАКИНАЙ фото.

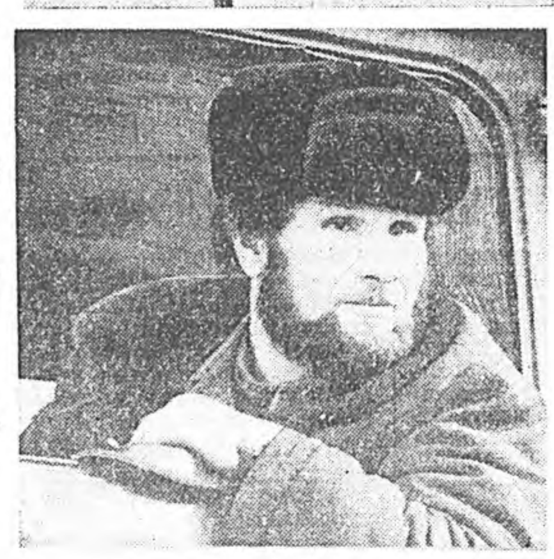

АМЖАЛТАТА АЛХАМУ[УД]

Манай Гусиноозёрскын ГРЭС хадаа Буряадай энергосистемын эгээл томо, эгээл хүсэ ехэтэй станци болоно. Тус станци Буряадай АССР-тэ, Монголой Арадай Республикада, Шэтын областьдо зайн галай элшэ хүсэ үгэхөөр хараалагданхай юм.

Станциин проект «Атомтеплоэлектропроект» институдай Томскын отделенидэ зохёон табигдаhан байна. Түрүүшын ээлжээн 1979 ондо, дүрбэдэхи энергоблогой ашаглалгада оруулагдахада, гүйсэд дүүргэгдэhэн байна. Тиин мүнөө тус тустаа 210 мегаватт хүсэтэй дүрбэн энергоблок хүдэлгэгдэжэ, ГРЭС-эй түрүүшын ээлжээнэй 840 мегаватт проектнэ хүсэн ашаглагдана гээшэ.

Мүнөө тэрэл институдта Гусиноозёрскын ГРЭС-эй хоёрдохи ээлжээе бариха технико-экономическа документаци бэлдэгдэнхэй. Энэ хоёрдохи ээлжээниинь зургаан энергоблогhоо бүридэхэ, бүхыдөө 1260 мегаватт хүсэтэй байха юм. Тэрэ ашаглалгада оруулагдахадаа хүршэ Шэтын болон Эрхүүгэй энергосистемэнүүдэй зайн галай дутамагые гүйсэд хүсэлдүүлхэ юм. ГРЭС-эй хоёрдохи ээлжээн 1981 онhоо баригдажа эхилэнхэй, hүүлшын табадахи энергоблогынь 1985 ондо ашаглалгада оруулагдахаар хараалагдана.

Станцимнай эгээл түрүүн зайн галай элшэ хүсэ 1976 ондо үгэжэ эхилhэн юм. Мүнөө жэл бүри 4,6 миллиард киловатт-час элшэ хүсэ гаргана. Анха хүдэлжэ эхилhэнhээ хойшо 21 миллиард киловатт-час элшэ хүсэ үгөөд байна гэжэ тоолонхойбди.

Станциин түрүүшын ээлжээе ашаглахадаа, манай энергетигүүд нилээд хүшэр бэрхэшээлнүүдтэй ушарhан байна. Котлоагрегадууд 16 процент хүрэтэр үнэhэтэй Холбоолжоной уурхайн шулуун нүүрhээр хүдэлхөөр зохёогдоhон байна. Теэд тэндэхи шулуун нүүрhэн бүри ехэ үнэhэ шоройтой байшоо ха юм. Тиимэhээ станци найдамтайгаар хүдэлхэ аргагүй, проектээр хараалагдаhан элшэ хүсэеэ үйлэдбэрилжэ шадахагүй болоо. Тингэжэ бүхы түхеэрэлгэ, агрегадуудаа hэльбэн хубилгаха талаар станциин коллектив тон ехэ хүдэлмэри ябуулhан байна. Мүнөө станцида Холбоолжоной ба Ирша-Бородинска шулуун нүүрhэн холигдон галдагдана.

Түсэбтэ арбан нэгэдэхи жэлэй гурбадахи жэлые — Буряадай автономито республикын байгуулагдаhаар 60 жэлэй ойн баярай жэлые станцимнай коллектив амжалтата ажалаараа түгэсхэжэ байнхай. Байгша оной гурбадахи кварталай дүнгөөр манай коллектив ороной энергосистемын предприятинууд сооhоо 1-дэхи, республикын энергетикын предприятинууд сооhоо нэгэдэхи, мүн Гусиноозёрск городой промышленна предприятинууд сооhоошье нэгэдэхи hуурида гараа hэмди.

Станцимнай 1600 хүдэлмэришэдэй 534 хүниинь «коммунис ажалай ударнигай» хүндэтэ нэрэ зэргэтэй, 630 хүн энэ нэрэ зэргын түлөө тэмсэжэ байна. Гурбан цех, хоёр бригада болон долоон вахта, «коммунис ажалай коллектив» гэhэн хүндэтэ нэрэ зэргэтэй юм.

Энэ жэлэй бүхы кварталнуудта социалис мүрысөөнэй түрүү зэргэдэ ажалай түрүүшүүл, эрхим мэргэжэлтэд — тепловозой ... А. Д. Самарин, энергоб... лагша машинист Г. А. ... слесарь А. Б. Попов, эл... тер Ю. В. Никитин, эл... сарь В. Т. Федоров, лабо... Белова, аппаратчица И. ... нова, ахалагша мастер М... шин, халаанай началь... Власкин болон бусад ... Бригаданууд, участогуу... хоорондын социалис мү... соргонууд болон аранга... тээдэг А. Е. Симоновэй ... мастер С. Ф. Назаровай ... даг бүлэгэй станциин В... совай толгойлдог «Г» ... мүн электроцехэй, дулаа... матика болон хэмжүүрл... хэй коллективүүд түрүү...

Станциин коллектив... бригадна подрядай гу... рүүлэгдэдэг болонхой, ... хүн энэ гуримаар хүд... мологдоhон түсэб-дааб... хүн гэхэ гү, али бүхы ... гын хүдэлмэришэдэй 63,... ажалладаг болонхой. ... гуримаар ажалаа эрхилhэ... вагонуудай эрьсээ 2 дахи... хэгдөө. Мүн ажалай б... процентээр дээшэлжэ, са... hэн 23 процентээр ехэ... байна.

ГРЭС-эй түрүүшын ээ... проектнэ хүсые ашагла... дохи ээлжээнэй барилгы... хэтээе хамта хүдэлмэри... ажаhуудалда ехэ анхара... даг гээшэбди. Ажалша... хоолой зүйлөөр хангах... хамhабариин ажахытай б... сэбтэйбди. Ерэхэ жэлэй ... рада 4500 дүрбэлжэн ме... цэ ашаглалгада үгтэхэ ю... 100 тонно загаhа Галуу... олзоборилхо ажахын про... данхай. Мүн 500 гаха... фермын барилга эхилэн... ша ондо 4060 центнер ... 620 центнер шэнинсэ... абаабди.

Энергетигүүдэй, ба... шахтернуудай хото — ... озёрск үдэр ерэхэ бүри ... жэнэ. ГРЭС-эй түрүүшы... тэй хамта 73 мянган ... метр ниитэ талмайтай ... гэр, hургуули, хүүгэд... саад, больница, ОРС-... дүрбэн столово баригда... стиница, профилакто... нүүдэй лагерь баригда... хэн. Гэр байрын, соёло... лай барилгада 28 мил... мянган түхэриг ашагла... на. Станциин хоёрдохи ээ... хамта үшөө 39 миллио... ган түхэригэй гэр байра... ажаhуудалай объектнүүд... дохоор хараалагданхай.

Түрэл республикын ... системын 25 жэлэй ойе... коллективнай үндэр соци... ганyудые абаа hэн. Тии... элшэ хүсэ үйлэдбэрилхэ ... түсэбые декабриин 22-то ... тигэй үдэрэй урда тэ... зорилго урдаа табяа h... уялгаяа бидэ сүм дүүргэ... дөө хүрөөбди. Түлишэ хэ... гурим нарижуулжа, ... 16000 тонно условно т... маха, электрын ба дулаа... өөрын үнэ сэнгые 10 ми... ригөөр хямдаруулха, хү... саг hамшааха ушар үсөө... готойбди. Энэмнайшье мү... лэгдэхэл байха.

Е. КАР...
Гусиноозёрскын ...

БАРИЛГЫН ХҮСЭ ШАНГАДХАХА

Манай Улаан-Үдын ТЭЦ-эй барилгын управлениин барилгашад арбан нэгэдэхи табан жэлэй түсэбтэ даабариие дүүргэхын түлөө эршэмтэй ажаллажа байна. Арбан нэгэдэхи табан жэлэй түрүүшын гурбан жэл соо 15 миллион шахуу түхэригэй барилга-хабсаралгын хүдэлмэри хэгдэhэн байна. Тэрэ тоодо байгша оной арбан нэгэ hара соо 4 миллион 179 мянган түхэригэй барилга-хабсаралгын хүдэлмэри хэгдээ. Городто шухала шухала барилгын объектнүүд ашаглалгада үгтөө. Энэ хадаа Улаан-Үдын ТЭЦ-эй түлишэ ашаалалгын кран, химреагентнүүдэй склад, ТЭЦ-эй үнэhэ гаргадаг түхеэрэлгэ, табан километр утатай теплотрасса, 10,9 мянган дүрбэлжэн метр талмайтай гэр байра болон бусад барилга болоно. Өөрынгөө хүсөөр барилга хэхэ арбан нэгэ hарын түсэб 104 1 процент дүүргэгдээ. Барилгын өөрын үнэ сэн 5.5 процентээр хямдаруулагдаа. Хоёр бригадамнай хамтын подрядай гуримда оруулагданхай. Хамтын подрядаар хүдэлдэг бригадануудай дүүргэhэн ажал бүхы барилга-хабсаралгын хүдэлмэриин 22 процент болоно. Управлениимнай ерэн зургаан хүдэлмэрилэгшэдтэ «коммунис ажалай ударнигай» хүндэтэ нэрэ зэргэ олгогдонхой. Байгша оной арбан нэгэ hара соо барилгашадай социалис мүрысөөндэ В. В. Пнев, К. Б. Леонова гэгшэдэй хүтэлбэрилдэг комплексно бригаданууд саг үргэлжэ түрүүлжэ ябадаг. Энэ жэлдэ бидэ «Сибэнергострой» трестын подразделенинүүд сооhоо хоёр дахин социалис мүрысөөнэй түрүү зэргэдэ гараhан байнабди. Мүн жэлэй нэгэдэхи кварталда Железнодорожно районой барилгашадай мүрысөөндэ хоёрдохи hуури эзэлээ hэмди.

Амжалта туйлалтануудай хажуугаар манай ажалда дутагдалнуудшье үшөөл бии. Ажалай журам эбдэхэ ушар үзэгдэдэг.

Һүүлэй үедэ городнай дулаагаар дуталдана гээшэ. ТЭЦ-эй наймадахи котлоагрегат 1965 ондо ашаглалгада үгтэhэн байха юм. Тэдэнь мүнөө заhабарилагдаха болонхой. Харин бидэ нарайлалгын байшан, гаражнуудые, холодильнигуудые, депо гэхэ мэтэ элдэб барилга дээрэ хүдэлөөд, энергетикын талаар юhэн жэл соо юушье хээгүй байнабди. Улаан-Үдын ТЭЦ-тэ нэгэдэхи, хоёрдохи котелнуудынь табан жэлдэ хүдэлнэгүй. Тэдэниие заhабарилха хүдэлмэри мүнөө жэлдэ эхилэгдэнхэй. Харин городто дулаан дуталдажал байhаар. Город соогуур дулаагаар хангадаг трассанууд хэгдэнэгүй, документацинь бэлдэгдэнэгүй.

Ерэхэ жэлнүүдтэ ехэхэн хүдэлмэри хэгдэхээр хараалагданхай. Тодорхойлбол, Улаан-Үдын ТЭЦ-эй нэгэдэхи, табадахи котелнуудые заhабарилха, арбан хоёрдохи, арбан гурбадахи котелнуудай барилга болон хоёрдохи ТЭЦ-тэ 167 миллион түхэригэй барилга-хабсаралгын хүдэлмэри хэхээр хараалагдана.

Э. ЛОБЫНЦЕВ,
Улаан-Үдын ТЭЦ-эй барилгын управлениин начальник.

ШЭЖЭМ УТАҺАНАЙ ШЭНХИНЭЭН

Манай республикын хүдөө нютагуудые электрификацилга, бүхы оронойхидол тон адли, суута ГОЭЛРО түсэбэй үргэлжэлэл ба бодото бэелүүлгэ болоhон гээшэ. ГОЭЛРО түсэб дотор хүдөө ажахын хүшэр хүндэ ажалые оньhожоруулха, хүнгэдхэхэ хэрэгтэ электрын элшэ хүсэ хэрэглэхэ тухай тусхай бүлэг хараалагдаhан байха юм.

Совет засагай бүхы эдэ жэлнүүдтэ манай парти болон правительство хүдөө ажахын үйлэдбэриие электрын элшэ хүсөөр гүйсэд хангалгые түргэдхэхэ талаар ехэ хэмжээнүүдые бэелүүлhэн гээшэ. Мүнөөшье СССР-эй Эдеэ хоолой программые бэелүүлхын тула хүдөө ажахын бүхы hалбаринуудта электрын элшэ хүсэ хэрэглэлгые улам үргэдхэхэ шухала болоно.

Энэ гүн ехэ зорилгые дүүргэхэ харюусалгатай даабари СССР-эй Энергетикын ба электрификациин министерствын предприятинуудта даалгагданхай юм. Тэдэнэр лэ хүдөөдэ электрын элшэ хүсэ дамжуулха лининүүдые татаха, шэнэ подстанцинуудай проект зохёохо ба бариха, мүн хуушануудыень hэльбэн шэнэлхэ хүдэлмэри эрхилхэ ушартай. Тиихэдэ үшөө колхоз, совхозуудтай тусхай хэлсээнүүдые баталжа, тэндэ электротехническэ түхеэрэлгэнүүдые тодходог, hэльбэн заhабарилдаг, хинан шалгадаг юм.

Хаанта Россин гээгдэнги заха хизаарнуудай нэгэн байhан Байгал шадалай нютагуудта урдань зайн гал гээшэ харагдаа, үзэгдөөгүй байhан түүхэтэй. Буряад ороной хүдөө нютагуудые электрификацилга бүхы ороной электроэнергетическэ баазын хүгжэлтэтэй нягта холбоотой. Буряад орондохи эгээл түрүүшын «Ильичэй лампочка» 1925 оной майн 17-до Сэлэнгын баруун эрьедэхи Поселье тосхондо носоhон байха юм.

Республикада хүдөөгэй түрүүшын электростанцинууд Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуухэ дайнай жэлнүүдтэ баригдажа эхилhэн байна. 1942 ондо шэнгэн түлишөөр хүдэлгэгдэдэг дүрбэн ТЭС ашаглалгада үгтэhэн юм. Тэдэнэр бүхыдөө 25 киловатт хүсэтэй байгаа. Удаань 1943 ондо Баргажанда 48 киловатт хүсэтэй түрүүшын гидроэлектростанци баригдаа hэн. Эдэ түрүүшын станцинуудhаа эхилээд лэ республикын хүдөө районуудые электрификацилга үргэлжэлөө. Тиин 1950 ондо хүдөө нютагуудта бүхыдөө 752 киловатт хүсэтэй 29 электростанци хүдэлжэ байгаа. Тэдэнэй үйлэдбэрилhэн элшэ хүсые бүхы колхоз, совхозуудай ойройдоол 17 процентнь хэрэглэдэг hэн. Тиихэдэ хүдөө ажахы бүхыдөө 2368 киловатт хүсэтэй 539 электродвигательтэй байгаа. Тэдэнь жэл соо 3,4 миллион киловатт-час электрын элшэ хүсэ ашагладаг hэн.

1954 онhоо эхилжэ хүдөө ажахын электроэнергетическэ баазын шанарые эрид hайжаруулха талаар ехэ хубилалтанууд болоhон байна. Тэрэ үедэ 200-hаа 500 киловатт хүрэтэр хүсэтэй түлишын аргаар хүдэлдэг ба гидроэлектростанцинууд гүрэнэй болон колхозуудай хүсөөр баригдажа эхилээ. Тиин 1960 он болотор 1,5 мегаватт хүсэтэй табан гидростанци хүдэлдэг боложо, жэлэй 3,8 миллион киловатт-час хүрэтэр электрын элшэ хүсэ гаргаhан байна. Энээнhээ гадна колхоз, совхозуудай тус-тустаа 8 мегаватт хүсэтэй хоёр зуугаад электростанци жэл соо 10,5 миллион киловатт-час электрын элшэ хүсэ үйлэдбэрилhэн байха юм. Бүхыдөө тэрэ үедэ хүдөө ажахыда тус тустаа 23 мянган киловатт хүсэтэй дүрбэн мянган электродвигательнүүд хүдэлжэ, 38,4 миллион киловатт-час электрын элшэ хүсэ ашаглаhан харатай.

Парти болон правительствын шиидхэбэринүүдые бэелүүлхэ талаар абтаhан хэмжээнүүдэй ашаар юhэдэхи табан жэлэй дүүрэтэр республикын хүдөө ажахын предприятинуудай 98 процент электрын нэгэдэмэл системын элшэ хүсөөр хангагдаhан байгаа. Мүнөө ганса Баунтын район нэгэдэмэл энергосистемэдэ оруулагдаагүй байhаар. Романовкаhаа Багдарин руу татагдаhан элшэ хүсэнэй лини дүүргэгдэхэ дүтэлэнхэй.

Хүдөө ажахые хангаха электрын сеть болон подстанцинуудые хүдэлгэхэ, заhабарилха хэрэг дүрбэн сетевой предприяти, 18 районно, 45 мастерска участогта даалгагданхай. Тэдэнэй харюусалгада 27 мянган километр утатай электролини, 473 мянган киловатт-ампер хүсэтэй подстанци үгтэнхэй.

Арбан нэгэдэхи табан жэлдэ хүдөө ажахые электрификацилгые улам үргэдхэхэ талаар ехэ оролдолго гаргагдаhан байна. Гурбан жэл соо 11,1 миллион түхэригэй барилга-хабсаралгын хүдэлмэри хэгдээ. Энэ хугасаа соо 1750 километр лини татагдаhан, 207 мянган киловатт-ампер хүсэтэй трансформаторнууд тодхогдоhон байна. Хүдөө ажахыда электрын элшэ хүсэ хэрэглэлгэ 1980 онойхиhоо 14,1 процентээр дээшэлээ. Тиихэдэ үйлэдбэриин хэрэглэлгэдэ электрын элшэ хүсэ ашаглалга 12,9 процентээр дээшэлжэ, элшэ хүсэнэй ашаар ажалые оньhожоруулга 5,2 процентээр ехэ болоhон байна. Мүнөө республикын хүдөө ажахыда хэрэглэгдэдэг электрын элшэ хүсэнэй хэмжээн, хүдэлмэришэн бүхэндэ тоолобол, 4600 киловатт болоно.

Республикын хүдөө ажахыда мүнөө hү hаалгын 40 процент, үhалалгын; гахайн фермэнүүдтэ — 71 процент, шубуунай фермэнүүдтэ 87 процент электрын хүсөөр хэгдэнэ. Мүн тэжээл тараалга, наг шэбхэ сэбэрлэлгэ ехэнхидээ электрын хүсөөр хэгдэдэг болоо. Hooho хайшалалга гүйсэд оньhожоруулагдаа.

Тиигэжэ электрын хүсөөр гүйсэд оньhожоруулагдамал hаалиин фермэнүүд Ивалгын ОПХ-гай Доодо-Ивалга тосхондо, Кабанскын шубуунай фабрикын Колесово тосхондо. Байгалай ОПХ-гай Трессково hууринда. «Сибиряк» колхозой Еловко hууринда гэхэ мэтэ бии болонхой. Мүн Улаан-Үдын, Сотниковой, Тверсговско шубуунай фабриканууд бултадаа дүүрэн оньhожоруулагданхай гээшэ.

Оронойнгоо Эдеэ хоолой программые бэелүүлхэ хэрэгтэ хүдөөгэй энергетигүүд ехэ хубитаяа оруулха байна. Хүдөө ажахын үйлэдбэриие найдамтай hайнаар электрын элшэ хүсөөр хангаха, гараар хэгдэдэг хүндэ ажалые оньhожоруулха малай комплекснүүдые электрын элшэ хүсэ хэрэглэн гүйсэд- ... руулха тон харюуса... рилго тэдэнэй урда... на.

Энэ харюусалгат... гонуудаа сүм дүүр... лөө манай хүдөөгэй ... тигүүд эршэтэ мүр... хидхэн ажаллажа ... Мүнөө энерг... заншалта hайндэр... ряадай энергосист... жэлэй ойе тэм... байхадаа, энэ ... нэй түрүүшүүлые нэ... Жэшээлэн хэлэбэл, ... вүүд хоорондын соц... рысөөндэ Урда зү... трын сетиин (нача... И. И. Афанасьев) ... рэй РЭС-эй (нача... А. Г. Куренков) ... вүүд түрүүлнэ. Эр... мэришэдэй дундаhа... нэй РЭС-эй монтер ... шеев, Хориин РЭ... петчер Р. К. Та... Байгалай сетиин ... А. И. Зеленовски... Зүгэй электрын се... торист Н. П. Анд... шэдые дурдамаар.

П. УЛАХ...
«Бурятэнерго» упра... эрхилэгшын ор...

ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ҺУНГАЛТАДА ...УЛАГДАЖА ҮНГЭРГЭГДЭХЭ ...ИНҮҮДЭЙ, ЭЛИДХЭЛНҮҮДЭЙ, ...ДӨӨНҮҮДЭЙ ЖЭШЭЭТЭ ТЕМАТИКА

Депутадуудта үгтэһэн захянууд ямараар бэелүүлэгдэнэб.

Совет обществодо профсоюзуудай үүргэ.

Ленинскэ комсомол—партиин эдэбхитэй туһалагша.

Совет эхэнэрнүүд — общестын сүлөөтэ ба бүрин эрхэтэ гэшүүд.

Партиин, дайнай ба ажалай ветерануудай дүй дуршал — манай үнэтэ шухаг баялиг.

Совет арадай патриотизм ба интернационализм.

СССР-тэ эрдэм һургуули хэхэ дүүрэн эрхэ ба түлөөһэгүй һуралсал.

Социалис олонациональна соёлой һалбарач хүгжэлгэ.

Үзэл суртал, нинтэ-политическэ хүдэлмэри — бүхы партиин хэрэг, коммунист бүхэнэй уялга.

Хүнүүдэй эхэнүүдаг газарта ябуулагдадаг нинтэ-политическэ хүдэлмэри.

Буржуазна демократиһаа социалис демократиин бүлюу байлга.

Социализмын үндэһэн шухала баялиг — хүүд.

Хоёр дэлхэй — хоёр ондоо байдал.

Капиталис дэлхэйдэ ажалшадай эрхэнүүдые, сүлөөнүүдые хязгаарлуулан дарална.

Капиталис оронуудай хүн зоной олоороо хүдэлмэригүйдэлгэ.

Буржуазна һургуулиин системын демократида зүрюу харша байлга.

Буржуазна демократиин арадта харша удха.

Эб найрамдалые сахин хамгаалхын түлөө, ядерна дайнай аюулые зайсуулан сарахын түлөө КПСС-эй, Совет гүрэнэй тэмсэл.

Нүхэр Ю. В. Андроповой 1983 оной ноябриин 24-дэ хэһэн Мэдүүлгэ— КПСС-эй ба Совет гүрэнэй бата, эрид шууд, залан сэхэ эб найрамдалта политикын бодото бэелэл.

Социалис ханн харилсаата оронуудай нэгэдэл, нягта жагсаал — эб найрамдалые сахин хамгаалхын түлөө тэмсэлэй шухала нүхэсэл мүн.

Американ империализм — эб найрамдалай, хүгжэлтэ дэбжэлтын бодото эрхэ сүлөөтэй дайсан.

США-гай захиргаанай ээрхэг түримхэй, дай жүрөөдэһэн хараа шэглэл дэлхэй дээрэхи эб найрамдалда ехэ аюул тохёолдуулна.

Манай ороной экономическа ба оборонно хамгаалхын хүсэ шадалые бэхижүүлгэ — совет хүнүүдэй патриотическа ба интернациональна уялга мүн.

Совет Арми — совет хүнүүдэй амгалан ажалые найдамтайгаар сахин хамгаалагша.

1984 он— КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүдые, ёрбан нэгэдэх табан жэлэй зорилгонуудые бэелүүлхэ тэмсэлэй шухала шата.

Табан жэлэй дүрбэдэхи жэлдэ манай коллективэй бэелүүлхэ зорилгонууд.

Манай предприятиин үгтэмжын түсэб.

Малай үбэлжэлгые жэшээтэ һайнаар үнгэргэе.

Эрээдүйн үргасада — ехэ анхарал.

Табан жэлэй шиниин өөрын хубита.

Ажалда шэнэ амжалтануудые туйлажа, СССР-эй Верховно Соведэй һунгалтые угтаһабди!

СОЁЛШОД — ХҮДӨӨГЭЙ АЖАЛШАДТА

АРГА БОЛОМЖОНУУДАА ЗҮБШЭБЭ

УЛААН-ҮДЭ хотодо арадай уран бэлигэй болон соёл-гэгээрэлэй хүдэлмэриин республиканска научно-методическа түбтэ райсоведэй гүйсэдкомуудай соёлой таһагуудай дэргэдэхи автоклубые даагшанарай, агиткультбригадануудай методистнуудай семинар-зүблөөн һаяхан болобо. Тэрэниие соёл-гэгээрэлэй хүдэлмэриин республиканска түбэй директорэй орлогшо Б. Д. Дондоков оролто үгөөр нээжэ, КПСС-эй обкомой инструктор нүхэр В. Г. Яценкодо үгэ үгөө.

Нинтын малай үбэлжэлгын үелэ хүдөөгэй малшадые хараалһан саг соогоо соёлой талаар хангажа байха хэрэгэй ехэ удха шанартайе нүхэр В. Г. Яценко онсолон тэмдэглээ. Хүдөө нютагуудай соёлой байшан, клубуудай зүгһөө гол түлэб энэ хэмжээ ябуулгын бэелүүлэгдэхэ байһаниинь мэдээжэ. Агиткультбригаданууд холын фермэ, отарануудай ажалшадта ошоходоо уншагдаха лекци, хөөрэлдөөнэйнгөө, харуулагдаха концерт һааданайнгаа тематикые хубилгажа, һэлгэжэ байха зэргэтэй. Илангаяа ажалай түрүүшүүлэй портрет харуулха гээшэ ехэ туһатай арга гэжэ һанагдана. Зүгөөр олонхи ушарта нютаг нугадаа суурхаһан хүнүүд тухай ходо дурдагдахаяа, тэдээн тухайл бэшэгдэхэеэ һанадаг. Харин тэдэ зонуудаймнай хажуугаар ажал хэрэгтээ мүн лэ оролдосо хэшээлээ элсүүлэн амжалтатай ябадаг хүнүүд байха. Тэдэниие олоной анхаралда хандуулжа, урма хүсэлыень дэбэргэхэ зэргэтэй байна.

Хүдөө ажахын үйлэдбэридэ олон залуушуул ажаллажа байдаг. Тэдэнэй олонхинь удангүй Совет Армиин зэргэдэ жагсаха байна ха юм. Тиимэһээ залуу хүбүүдэй бэеын тамирай хүгжэлтэ тухай һонин лекци, хөөрэлдөө эмхидхэжэ байбал һайн бэлэй.

— Хүдөөгэй соёлшод арадай дундаһаа уран бэлигтэниие тодоруулха хэрэгтэ ехэ үүргэтэй байна, — гэжэ нүхэр В. Г. Яценко саашадаа тэмдэглээ.

Энэ семинар-зүблөөн дээрэ ажаһуудалай болон соёлой талаар республикын Министрнүүдэй Соведэй түрүүлэгшын орлогшын туһалагша А. А. Петрунин автоклубууд болон агиткультбригадануудай хүдэлмэри тухай дэлгэрэнгыгээр хөөрэжэ үгөө.

Удаань семинарта хабаалагшад Мухар-Шэбэрэй районой «Знамя Ленина» колхозой Калиновкын соёлой байшангай, мүн энэл районой «Искра» колхозой Новостройкын фермын улаан булангай хүдэлмэритэй ошожо танилсаһан байна.

Калиновка тосхоной соёлой байшангай директор, Буряадай АССР-эй соёлой габьяата хүдэлмэрилэгшэ Мария Тимофеевна Андреева сугларгашадта ажалайнгаа дүй дуршал тухай дэлгэрэнгыгээр хөөрэжэ үгэбэ. Эндэхи соёлой байшангай агитбригада уридшалан табигдажа баталагдаһан түсэб, графигай ёһоор Калиновкынгаа зоныг Сутай, Дээдэ-Сутай, Галтай нютагуудаар оршоһон фермэ, отарануудай ажалшадые хангадаг байна.

Мухар-Шэбэрэй райсоведэй гүйсэдкомой соёлой таһагай инспектор Тамара Сергеевна Машанова район дотор тоологдодог 314 мал ажалай точконуудые, мүн тарилга, хуряалгын хаһала хээрын стануудые гол түлэб табан автоклубаар соёлшодойнгоо хангажа байдаг тухай хөөрэбэ. Мүн эндэ техническэ хэрэгсэлнүүдэй талаар районой соёлой таһагай методист В. Н. Трофимов кинопроектораар үдэрэй темэдэ зорюулагдаһан зурагуудые харуулаа, һаалишад, малшадай захилаар магнитофон дээрэ бэшэгдэһэн дуу, хүгжэм табяа.

КАЛИНОВКА тосхоной соёлой байшан соо үргэлжэлһэн семинар-зүблөөнэй хүдэлмэридэ Хоринин районой түбэй соёлой байшангай автоклубые даагша Д. Дашицыренова, Зэдын районой Ёнхорой клубна системын автоклубые даагша С. А. Хайдукова, Мухар-Шэбэрэй районой Подлопатинска клубна системын автоклубые даагша А. Г. Денисова, Бэшүүрэй районой соёлой таһагай методист А. Савельев болон бусад хабаадалсажа, үнэтэй сэнтэй һанамжа, дурадхалнуудаа хэлсэһэн, дүй дуршэлөө андалдаһан байна.

АРБАН дүрбэн һаалишадай ажаллажа байдаг «Искра» колхозой Новостройка гэжэ хоёрдохи фермын улаан булан соо болоһон уулзалга мүн лэ һонирхолтой байба. Эндэ тус колхозой партийна организациин секретарь Илья Степанович Миронов айлшадтаа ажахынгаа хүгжэлтэ тухай, һаалишад, малшадайнгаа ажалай амжалтанууд тухай хөөрэжэ үгөө. Фермые даагша Валентина Ивановна Чигирева ехэ гэр эзэлжэ түбхинэһэн улаан булангаа харуулаа. Тэндэнь арюун сэбэр, уни бутарма дулаахан байба. Сонхонуудтань һайхан хүшэгэ татаатай, фермын ажалай амжалта харуулһан улаан торгон вымпелнүүд, дамжуулгын улаан туг гэхэ мэтэнүүд, элбэгээр ургуулагдаһан сэсэг, набшын саагуур татаатай. Эндэ долоон хоног бүри уран һайханай фильм харуулагдадаг, мүн лекци, хөөрэлдөөнэй, тэрэшэлэн агитбригадынхидай концертын график үлгэгдэнхэй байба.

Семинар-зүблөөнэй түгэсхэлдэ автоклубуудые даагшанарай, агиткультбригадануудай методистнуудай урда республикын соёлой министерствын харюусалгата хүдэлмэрилэгшэд, Зүүн Сибириин соёлой институдай, соёл-гэгээрэлэй училищиин багшанар заабари, зүбшэл үгэжэ үгэ хэлээ.

Б. ЖАНЧИПОВ,
манай корр.

МОЛДАВИИН ССР. Сэсэг ургуулдаг «Виктория» гэжэ агропромышленна нэгэдэлэй коллектив энэ жэлдэ хото болон хүдөө нютагуудай хүн зондо 13 миллион баглаа сэсэг бэлэглээ.

Шэнэ жэлэй урдахана энэ коллективтэ Жабар Үбгэн ерэжэ, нэгэдэлэй хүдэлмэрилэгшэдые байгша онойнгоо даабаринуудые болзорһоонь урид дүүргэһэнтэйнь дашарамдуулан амаршалба.

Мүнөө «Викториин» тусхай 13 совхоздо шэнэ «ургаса» хуряалгадаа бэлдэжэ байнхай. Теплицэнууд соонь гоё һайхан хибэс шэнгеэр роза, гвоздика, хризантема гэхэ мэтэ сэсэгүүд һалбарна.. Шэнэ жэлэй ёлконуудай дэргэдэ «Викториин» хүдэлмэрилэгшэдэй ургууһан сэсэгүүд ягаархал.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Жабар Үбгэн «Виктория» гэжэ агропромышленна нэгэдэлэй «Прогресс» совхозой теплицэ соо.

АМАН ЗОХЁОЛ ШЭНЖЭЛЭГШЭ

ИОСИФ Ярневский Буряадай гүрэнэй Д. Банзаровай нэрэмжэтэ багшанарай институдта һуража ябаха үеһөө захалжа, эрдэм шэнжэлхэ, зохёохы ажалда шуналтай байһанаа мэдүүлһэн юм. Ород драмын театрта табигдаһан «Василиса Мелентьева» гэжэ зүжэг тухай тэрэнэй бэшэһэн шүүмжэлхы статья 1957 ондо «Буряад-Монголой комсомолец» газетэдэ толилогдоо һэн. Шэнжэлхы бодолойнгоо шатаар, сценэ дээрэ гаргагдаһан удха, образуудые нарибшалан сэгнэжэ, үзэһөөрнь бодоходо, тэрэ статьянь нүхэр Ярневскиин научна һонирхолой эхин үе байгаа юм. Тиигээд лэ театрнуудта шэнээр табигдаһан зүжэгүүд тухай, мүн кинофильмнүүдтэ авторай бэшэһэн һанамжанууд тэрэ сагһаа олоор толилогдодог болоо.

Эрдэм шэнжэлгын хүдэлмэридэ Иосиф Ярневскиин эдэбхитэ һонирхол эгээл багшанарай институдһаа эхитэй юм гэжэ эндэ үшөө дахин баталая. Ушарынь хадаа тэрэ институдаа дүүргэхэдээ, хэлэ, бэшэгэй эрдэмэй талаар үргэн мэдэсэтэй болоод, Буряадай нинтын эрдэмэй институдта ажаллажа байхадаа, профессор Л. Е. Элиасовай хүтэлбэри доро эрдэмэй кандидадай диссертаци бэшээд, тэрэнээ 1966 ондо Томскын университедтэ амжалтатайгаар хамгаалһан байна.

«Аман хөөрөөн — арадай аман зохёолой жанр мүн» гэһэн монографи хадаа Иосиф Зеликович Ярневскиин аман зохёолой олон талые гүнзэгыгөөр, научна талаһаань шэнжэлһэн теоретическэ ехэ хүдэлмэри юм. Тэрэнь олониитын дунда һонирхол үүдхээ, автортань нэрэ солоншье олгоо.

АВТОРАЙ дурсагдагша хүдэлмэриин хүшэр, орёо талань юун байгааб гэхэдэ, арадай аман зохёолой социально-уран һайханай шэнжэ, аман хөөрөөнүүдэй онсо илгаанууд уран бодолой зохёол мэтээр үшөө харуулагдаагүй, гүйсэд шэнжэлэгдээгүй байгаа юм. Тиимэһээ аман хөөрөөнүүд арадай ёһотойл поэтическэ зохёолнууд болоно бэшэ гү, болодог юм һаа, аман зохёолой бэеэ даатаһан жанр байха аргатай гү — гэһэн асуудалнуудаар арсалдаа, тооголдоонууд гарадаг һэн. Аман хөөрөөн гээшэ зохёолдо хамаатай бэшэ, харин искусствын зүйл гээшэ гэһэн һанамжануудшье хэлэгдэдэг байгаа.

Нимэрхүү олдо ондоо һанамжанууд ямар ушарһаа гарадаг байгааб гэхэдэ, аман хөөрөөн гээшэ уран һайханай шэнжэ шанартай аман зохёолдо орходоо, ажабайдалай баримтануудта түүхын юрэ бусын зүйл мэтээр харагдадаг һэн. Тиигэжэ энэ шиидхэгдээгүй асуудал, научна талаараа ехэ удха шанартай һэн тула, манай ороной олон эрдэмтэдэй анхаралые татадаг байгаа. Гэбэшье тэдэнэй зүгһөө нэгэшье монографи бэшэгдэжэ, аман хөөрөөн гээшэ арадай поэтическэ зохёолой жанр мүн гэһэн удхатай шэнжэлгэ хэгдээгүй байшоо.

Аман хөөрөөн тухай Иосиф Зеликович Ярневскиин научна тобшолонууд, арадай аман үгын талаар совет эрдэмдэ туһа нэмэри болгогдон, тусхай дунда болон дээдэ һургуулинуудай һуралсалай номуудта оруулагданхай.

1977 ондо хэблэгдэһэн В. Н. Морохинэй согсоолһон «Ород фольклорой прозын жанрнууд» гэһэн ном соо И. З. Ярневскиин шэнжэлгэнүүдтэ һайн сэгнэлтэ үгтэһэн байна. Аман үгэнүүдые манай эрдэмтын гурбан янзаар хубааридан, онсолон хэлэбэл, ...ын, намтарай болон новеллын шэнжэтэй байдагые ...жа шэнжэлһэн аргыень дурсагдагша номой автор һайшааһан юм.

Тиихэдэ 1983 ондо хэблэгдэһэн «Ород арадай аман зохёол» гэжэ ном соо Н. И. Кравцов, С. Г. Лазутин гэгшэд «И. З. Ярневскиин монографи анха түрүүшынхеэ аман хөөрөөнэй жанрта зорюулагдаһан байна» гэжэ онсолон тэмдэглээ һэн. Дурсагдагша авторнууд арадай аман зохёол шэнжэлдэг элитэ мэргэжэлтэд юм гэжэ эндэ тэмдэглэе.

НЭГЭ үгөөр хэлэхэдэ, И. З. Ярневский арадай аман зохёолой нэгэ жанр болохо аман хөөрөөнэй талаар эдэбхитэй суглуулагша, түүхэшэ, шэнжэлэгшэ болоно. Тэрэ хадаа арадай аман зохёол суглуулдаг арбан табан экспедицидэ хабаадалсажа, энэ талаар Буряад ороной бүхы шахуу нютагуудые шэнжэлһэн байха. Гадна гансашье манай республикын бэшэ, мүн Эрхүүгэй, Шэтын, Амарай областьнуудай, Хабаровска, Приморийн болон Красноярска хизаарнуудай ород нютагуудай арадай аман зохёолнуудые саг үргэлжэ суглуулһан байна.

Сибириин хизаарай арадай зохёолнуудые аргагүй олоор суглуулжа, Элиасов, Арефьева, Соболева гэгшэдтэй хамта ехэ-ехэ хэмжээнэй суглуулбаринуудые дурдабал: «Шэмэгшэгүүдэй аман зохёол», «Түнхэнэй голой аман зохёол», «Сибириин хасагуудай аман зохёол», «Прибайкалиин ород аман зохёол» гэхэ мэтэнүүдые хэблүүлхэ хэрэгтэ нүхэр Ярневскиин хубита тон ехэ.

СИБИРИИН болон Алас-Дурнын ородуудай аман зохёолой бии болоһые, тэрэнэй гүйсэдхэлгые адаглаһан, шэнжэлһэн ехэ баян дүй дуршэлэйнгөө ашаар И. З. Ярневский научна олон статьянуудые бэшэһэн байдаг. Мүн арадай аман зохёол шэнжэлгын асуудалнуудта зорюулагдажа, Москвада, Ленинградта, Новосибирскдэ, Улаан-Үдэдэ, Эрхүүдэ, Омскдо, Якутскда, Владивостогто, Элистэдэ үнгэргэгдэһэн конференцинүүдтэ, симпозиумуудта хабаадалсаа.

И. З. Ярневскиин гар бэшэгэй хүдэлмэринүүд тухай хэлэхэ болоо һаа, тэрэ Л. Е. Элиасовай хабаадалгатайгаар «Сибириин арадуудай аман зохёол» гэһэн ехэ суглуулбари хэдэн жэлэй саана бэлдээ юм. Тэрэ суглуулбаринь революциин урда тээхи, мүн шэнэ үеын аман зохёолнуудһаа бүридэнхэй. Мүнөө үедэ нүхэр Ярневский «Сибириин угай домогууд» гэһэн тусхай боти бэлдэжэ байна. Тэрэнь «Сибириин болон Алас-Дурнын арадуудай аман зохёолой дурасхаалнууд» гэһэн жаран ботитой академическэ сериин таһаршагүй хубинь болохо юм. Энээнэй хажуугаар Иосиф Зеликович докторско монографияа бэлдэнэ.

Хэлэ, бэшэгэй эрдэмэй кандидат И. З. Ярневский 1970 онһоо хойшо «Хүндэлэлэй Тэмдэг» орденто Буряадай гүрэнэй Д. Банзаровай нэрэмжэтэ багшанарай институдта ажаллаха зуураа гансашье институдайнгаа бэшэ, мүн Улаан-Үдэ хотынгоо нинтын хэмжээ ябуулгануудта эдэбхитэйгээр хабаадалсана. Тэрэ бэлигтэй литература шэнжэлэгшэ, журналист-публицист байхаһаа гадна Улаан-Үдэ хотынгоо номдо дуратайшуулай бүлгэмэй хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг

М. ХАМАГАНОВ,
хэлэ, бэшэгэй эрдэмэй доктор, профессор.

ТАСС — АПН

ХИЛЫН СААНАҺАА

...рна дайнай аюулые зайсуулан саралгын уряа доро

...та эсэргүү эгээл һүрөөтэ муухай гэмтэ ябуулга, хүнэй эгээл түрүүшын эрхые — ажаһууха гэһэн эрхые баһамжалан доромжолһон ябадал болоно гэжэ сэгнэгдэнэ. Ингэжэ уласхоорондын документ дотор ядерна дайе эрид шангаар буруушааһан байна.

Ядерна буу зэбсэгүүдые тоогойнь ба шанарайнь талаар тэрэ хэмдэнь үлөөхые хараалһан СССР-эй үшөө нэгэ үүсхэл гүнзэгы удхатай, тодорхой шэнжэтэй юм. Тэрэниие бэелүүлгэ буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргалгые зогсоохо, хүн зониие олоорнь алаха хюдаха гэһэн эгээл аюултай зэбсэг хэрэгсэлнүүдэй нөөсэнүүдые хороохо арга олгохо байна.

Эдэ үүсхэлнүүд, мүн замбуулинай дайдада, замбуулин сооһоо газар руу хүсэ хэрэглэхэгүй тухай договор баталха гэһэн СССР-эй дурадхалые ООН-ой гэшүүн диилэнхи олонхи гүрэнүүд һайшааба. Имагтал США болон НАТО-гай талаар тэдэнэй союзнигууд эдэ бүгэдые буруушаагаа. Ядерна буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргалгые хизаарлаха талаар сесси дээрэ баталагдан абтаһан хэмжээнүүдэй программа ядерна буу зэбсэгүүдые түрүүлэн хэрэглэжэ болоно гэжэ тоолодог Хойто Атлантическа бүлэглэлэй ээрхэг түримхэй доктринануудта сэхэ зүришэнэ. Гэбэшье, эндэ тэмдэглэгдэһэнэй ёһоор, Вашингтон дай жүрөөдэһэн хараа бодолоо нюунагүй. Зүгөөр дуугаа үгэлгын үедэ НАТО-гай оронуудай дундашье бата нэгэдэлтэй байбагүй. Замбуулинай дайдада буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргалгые болюулха тухай асуудалаар США гансаардашоо. Ядерна буу зэбсэгүүдые хуряаха талаар 17 гол тогтоолой оройдоол нэгыень американ делегаци дэмжэбэ. Тиигэжэ буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргаха хараа шэглэлдээ үнэн сэхэ байһанаа баталха зуураа, уласхоорондын хуралдаанай хүдэлмэрилжэ байһан үдэрнүүдтэ США түрүүлэн сохилто хэхэ шэнэ ракетэнүүдээ Европодо тараан тодхожо захалһан байха юм. Ядерна дайнай аюул хаанаһаа һүжэрөөн дэбэргэдэнэ гээшэб гэжэ урдаһаа маргажа байгшад мүнөө гүйсэд дүүрэнээр ойлгобо.

Баруун Европодо, Дүтын Зүүн зүгтэ, Түбэй Америкэдэ Вашингтоной үүдхэһэн ээрхэг түримхэй ябуулгануудһаа уламжалан, дэлхэй дээрэхи байдалай илангаяа орёо түгшүүрилтэй боложо байха үедэ сесси хүдэлмэрилөө. Гренадада США-гай дээрмэдэхы ёһоор добтолгые ООН эрид буруушааһан байна. НАТО-гай талаар тэдэнэй союзнигууд Рейганэй захиргаанине энэ асуудалаар дэмжэхые зүрхэсөөгүй гээд тэмдэглэхэ шухала. Бүхы Түбэй Америкэдэхи байдал дэлгэрэнгыгээр зүбшэн хэлсэгдэбэ. Бэеэ даадаһан байдалтай гүрэнүүдэй хэрэгүүдтэ Америкын һэнгэр убайгүй хамааралсалга хадаа энэ районой түгшүүрилэй гол шалтагаан болоно гэжэ олохон оронуудай делегадууд тэмдэглээ.

Эдэ районуудтахи национально-сүлөөрэлгын хүдэлөөе дэмжэжэ, Сагаан байшангай туһаламжада түшэглэдэг Тель-Авивай ба Преториин бэелүүлжэ байдаг ээрхэг түримхэй, шэнэ түхэлэй колониализмын политикые буруушаагаад, Дүтын Зүүн зүг болон Урда Африка тушаа хэдэн шухала шиидхэбэри Генеральна Ассамблей баталан абаба. Дүтын Зүүн зүгтэхи байдалые али бүхы талаарнь гуримшуулан шиидхэхэ шухала гэжэ ООН дахинаа мэдүүлээ.

Эдэ бүхы асуудалнуудаар дэлхэйн диилэнхи олонхи гүрэнүүдэй, нэн түрүүн социалис ба бүлэглэлнүүдтэ хабаададаггүй оронуудай дэмжэжэ байхадань, НАТО-гай оронууд ба тэдэнэй үсөөхэн союзнигууд шадаал һаа буруу һүргэхые оролдоһон байха юм. Американ делегаци эгээл хархис хараа шэглэл баримталан бэелүүлээ. Тэрэ апартеидэй политикын элдэб зүйлнүүдээр 11 тогтоолой 10-ыень, Палестинын асуудалаар бүхы 5 тогтоолые буруушаажа, дуугаа үгэбэ.

США-гай дай жүрөөдэһэн һанаашалгануудай ба дэлхэйн олонхи оронуудай хараа бодолой хоорондохи илгаагай улам үргэдэжэ байһыень ООН-ой Генеральна Ассамблейн 38-дахи сесси батаар элирхэйлэн харуулаа. Тиихэдэ социалис болон бүлэглэлнүүдтэ хабаададаггүй оронууд ядерна дайе зайсуулан сараха, буу зэбсэгүүдые хуряаха, уласхоорондын аюулгүй байдалые бэхижүүлхэ талаар тодорхой хэмжээнүүдые абахаар хэлбэришэгүй шиидэнхэй байһанаа мэдүүлбэ. Энэ хадаа бата эб найрамдал тогтоохо, хүнэй түбхын түрүүшын эрхые — ажалбаха гэһэн эрхые хангаха талаар арадуудай хүсэл эрмэлзэлые бэелүүлхэ найдалай эшэ үндэһэн болоно.

НАЦИОНАЛЬНА СУГЛААНАЙ СЕССИ

...лэгшэд тэрэнэй хүдэлмэридэ хабаадаба.

КПВ-гэй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СРВ-гэй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо, Госпланай түрүүлэгшэ Во Ван Кист энэ жэлэй гүрэнэй түсэбэй дүүргэлтын дүнгүүд тухай, СРВ-гэй Экономическа ба социальна хүгжэлтын 1984 оной түсэбэй зорилгонууд тухай, мүн 1985 оной гол хараа шэглэлнүүд тухай элидхэл сесси дээрэ хээ.

Үнгэржэ байгаа жэлдэ манай экономикын гол һалбариин — хүдөө ажахын ажалшад ехэ амжалтануудые туйлаа. Эдеэ хоолой ургамалнуудые хуряалга (барайгарта оруулжа харахада) 17 миллион шахуу тонно бэлдэгдээ.

1983 оной Гүрэнэй бюджедэй гүйсэдхэл тухай, 1984 оной бюджедэй проект тухай элидхэлые депутадууд шагнаһан байна.

РЕЙГАНЭЙ ПОЛИТИКАДА ДУРАГҮЙДЭНЭ

НЬЮ-ЙОРК. Дүтын Зүүн зүгтэ президент Рейганэй бэелүүлжэ байһан политикаар США-гай хүн зон улам схээр дурагүйдэнэ.

«Вашингтоной мүнөөнэй захиргаанай Дүтын Зүүн зүгтэ бэелүүлжэ байһан хараа шэглэл хадаа Ливандахи сэрэгэй хёмороос улам үргэдхэхэ гэһэн зорилготой байна. Энэнь Дүтын Зүүн зүгтэ шэнэ ехэ дай үүдхэхэ, Ливаниие удаан болзор соо хубааридан таһалха гэһэн зорилготой байна»,— гэжэ газаашалан харшалалгые буруушаадаг американ-араб комитедэй эндэ толилогдоһон мэдүүлгэ дотор хэлэгдэнэ. Американ-израилиин сэрэгэй-политическэ хамтын комитедые байгуулха тухай үгэсэ ойлголсоһонойнгоо һүүлээр президент Рейган Бейрутта байлгагдадаг далайн ябаган сэрэгшэдэй үүргые эрид хубилгаһан байна. Ливанай газар дээрэ ямаршье гэм зэмэгүй хүнүүдэй шуһанай адхаржа байһанай түлөө имагтал Рейганэй захиргаан харюусаха ёһотой.

Ливанда США-гай сэрэгэй хамааралсалгые буруушаадаг американецуудай тоо улам олошоржо байна гэжэ Л. Харрисай албанай олониитын дунда үнгэргэһэн асуултанууд элирхэйлэн харуулба.

ГРЕНАДАДАХИ БАЙДАЛАЙ тон түгшүүрилтэй байһан тухай Сент-Джорджесһоо ороһон мэдээсэлнүүд элирхэйлэн харуулна. Американ булимтаралгын ашаанууд хаа хаанагүй харагдана: ниислэлэй хотын ба бусад һууринай хонуудай үйлэ гудамжануудта американ солдадууд һуудана: тэдэнэр гутамшаг мухай ябуулгануудые хэнэ; хүнүүдэй тэрнүүдые, автомашинануудые нэгжэнэ; хүнүүдые олоорнь барижа хашана, коммунизма үзэл бодол арадай хүн зонуудые лагерьнуудта оролдоно.

«Ньюсуик» гэжэ журналһаа абтаһан зураг дээрэ: американ булимтаргаша хэжүүгээрнь гараһан хүнүүдые нэгжэжэ байна.

ТАСС-ай фотохроника.

«ҮХИБҮҮДТЭ АРГАГҮЙ ДУРАТАЙ ХҮМ»

Мүнөө үедэ манай республика хүгжэмтэ искусствын талаар айхабтар түргэнөөр хүгжэжэ, оронойнгоо автономито республикануудай дунда түрүү hууринуудай нэгые эзэлдэг болонхой. Оперо болон баледэй академическэ театр, филармони, Буряадай АССР-эй Композиторнуудай холбоон, симфоническа ба арадай хүгжэмэй оркестр, П. И. Чайковскиин нэрэмжэтэ хүгжэмэй училищи, хүүгэдэй хүгжэмэй хэдэн арбаад hургуули, уран hайханда дуратайшуулай хэдэн зуугаад коллектив—эдэ бүгэдые тоолоод байхадаашье, республика дотороо искусствын онсо hайхан энэ hалбариие хүгжөөлсэгшэдые бүгэдыень нэрлэжэ барахагүйбди. Гэбэшье искусствада үнэн ёhотоор шүтэжэ, шэлэhэн ганса мэргэжэлдээ бүхы наhаа зорюулhан эдэ хүнүүдэй нэрыень хүндэлжэ, намтарыень мэдэжэ ябаха ёhотой байhамнай арсашагүй. Мүнөө Буряадай хүгжэмтэ искусствын үндэhэ hуури табилсагшадай нэгэн болохо, Улаан-Үдын хүүгэдэй хүгжэмэй түбэй hургуулиин багша Зоя Игнатьевна Семёновагай ажалай, ажабайдалай намтартай уншагшадаа танилсуулха хүсэлтэйбди.

Зоя Игнатьевна Усть-Ордагай Буряадай автономито округой Ей гэжэ багахан тосхондо түрэhэн юм. Түрэлхидынь юрын лэ таряашад hэн. Бүхы бүлөөрхидынь хүгжэмдэ дуратай байгаа. Иленгаяа эсэгэ аха хоёрынь энэ талаар онсо шалгардаг, хуур дээрэ айхабтар шадамараар наададаг бэлэй. Бишыхан Зояшье балшар наhанhаа хойшо хүгжэмдэ дашуурдагаараа, орёо аялгануудые хүрэhөөр хадуужа абадагаараа ехэшүүлые гайхуулдаг hэн. Түүдэбшын нааданда суглаphан залуушуулай ёохор хатаран байжа дуулалдахые амяа татан шагнадаг байhан тухайгаа Зоя Игнатьевна мүнөөшье хүрэтэр мартадаггүй. Хүгшэмжэн болохоор түрэлхиин бэлигтэй байhыень суг hурадаг нүхэдыньшье, багшанарыньшье удангүй тухайлжа, искусствын техникумдэ орожо hурахыень дурадхажа эхилээ hэн. Тиин 1934 ондо Зоя Семенова хүгжэмшэн болохын хүшэр замда түрүүшынгээ алхамуудые хэжэ эхилээ hэн гэхэ. Золынь тудахадаа, тэрэ Буряадай элитэ хүгжэмшэд болохо В. Д. Обыденная (фортепиана), Н. Н. Тихонов (скрипкэ) гэгшэдтэ гол предмедүүдээрээ заалгажа, уданьшьегүй тэдэнэйнгээ эрхим шабинарай тоодо оролсоhон байгаа. «Хүгжэмшэн-инструктор» гэhэн мэргэжэлтэй боложо, hургуулияа дүүргэмсээрнь, Зоя Семёновае техникумэй дэргэдэхи хүгжэмэй тусхай hургуулида багшалхыень уряа бэлэй. Багшанарайнгаа энэ ехэ этигэл найдабариие харюулхын тула залуу мэргэжэлтэнэй оролдохысо оролдоhониинньшье ойлгосотой юм бэзэ. Мэргэжэлээ улам нарижуулжа, заабол эрхим пианистка болохоб гэжэ шиидэhэн тула, Зоя Игнатьевна 1938 ондо хүгжэмэй училищида hурахааар ороо hэн.

Буряадай искусствын түрүүшын декадын Москвада үнгэргэгдэхэдэ, З. И. Семёновае арадай инструментнүүдэй оркестртэ хуур дээрэ наадахыень уряа бэлэй. Тус коллектив Москвада айхабтар амжалтатайгаар айлшалжа, ниислэл хотын харагшадай hайшаал магтаалда, гүрэн түрын шагнал хэйрануудта хүртөөд ерэhэн намтартай. Тэрэ тоодо З. И. Семеновашье «Ажалай габьягагай түлөө» медальда хүртэhэн байха юм.

1940 ондо З. И. Семенова Коммунис партиин гэшүүн боложо, ниитын хүдэлмэридэ улам эдэбхитэйгээр хабаадалсажа эхилээ hэн. Эсэгэ оронoo хамгаалгын Агууехэ дайнай хүшэр үе сагта тэрэ хотынгоо ПВО-гой политругаар томилогдоhон байгаа. Удаань түрэл нютагтаа бусажа, КПСС-эй Усть-Ордагай окружной комитедэй пропаганда болон агитациин таhагай инструктораар хүдэлөө. Сүлөөтэй сагаар хэды дуталдабашье, училищидаа hуралсалаа үргэлжэлүүлhээр hэн. Тиин 1946 оной хабар Зоя Игнатьевна фортепианаар зааха багшын диплом абаа бэлэй.

Гэбэшье тэрэ абаhаар багшалжа эхилхэ аргагүй байhан юм. Юуб гэхэдэ, тэрэ үедэ республикымнай филармонидо мэргэжэлтэн хүгжэмшэд тон үсөөн байгаа бшуу. Филармониин дуу, хатарай ансамбльда хууршанаа уригдаhан Зоя Игнатьевна тус коллективэй зохёохы ажалда хэды ехэ хубитаяа оруулааб даа! Арадай инструментнүүд дээрэ залуушуулые наадажа hургаха, дирижернуудта туhалхаяа хэзээдэшье арсахагүй. Гэхэ мэтээр нүхэдтөө туhалан, концертнэ бригадануудые ударидалсан, Зоя Игнатьевна Буряадайнгаа нютаг бүхэндэ, оронойнгоо хизаар бүхэндэ шахуу айлшалhан, аяншалhан байха юм. «Үнгэржэ ерэхэдээ бүри хүбүүгээ аянда ябахадаа түрэhэн хүнби, — гэжэ Зоя Игнатьевна энеэбхилэн хөөрөө hэн — түрэл нютагhаань аяар холо, Львов шадар гастрольдо ябаа бэлэйбди». Буряадай гүрэнэй филармонидо хүдэлhэн жэлнүүдынь тэрэнэй намтарта горитойхон hуури эзэлдэг. Сусашагүй ажалаар, нойргүй hүнинүүдээр дүүрэhэн жэлнүүд ха юм даа. Эрхим хүгжэмшэнэй зохёохы ажалынь олониитын, гүрэн түрын үндэр сэгнэлтэдэ хүртэжэ, Зоя Игнатьевна Семенова Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Хүндэлэлэй грамотаар шагнагдаа hэн. Тиин уданшьегүй тэрээндэ Буряадай АССР-эй габьяата артистын үндэр нэрэ зэргэ олгогдоhон юм.

1955 ондо Зоя Игнатьевнае хүүгэдэй хүгжэмэй түбэй hургуулида багшалхыень уряа бэлэй. Урдань багшалжа, hаhала дуршэлтэй болоhон тула Зоя Игнатьевна шэнэ ажалдаа түргөөр дадашоо hэн. Тиигээдшье анхан сагhаа хойшо энэ мэргэжэл, энэ ажал түшаа сэдьхэдэг hэмнэй даа...

Тэрэ гэhэнhээ хойшо аяар гушаад жэл үнгэршэбэ. Энэ хугасаа соо Зоя Игнатьевна хэды олон эдир хүгжэмшэдые хүмүүжүүлээ гээшэб! Тэдэнэй хэды олониинь мэргэжэлтэн хүгжэмшэд болоод, багшаяа омогорхуулжа ябанаб даа! Шабинар тухайгаа Зоя Игнатьевнагай дэлгэрэнгыгээр хөөрэхэеэ hанабалынь, түхэреэн үдэршье хүрэнгүй байжа магадгүй.

З. И. Семенова хэдэн арбаад жэлэй туршада хүгжэмэй багшаар хүдэлхэдөө, энэ мэргэжэлдээ нилээд ехэ дүй дуршэл, шунал абьяас оложо абаhан байха юм. hуралсалайнгаа материалые саг үргэлжэ hэльбэдэг, багшалалгынгаа методикые улам хүгжөөхые оролдодог hэн тула, Зоя Игнатьевна ажалдаа бага бэшэ амжалтануудые туйлаа. Тиин хүгжэмэй багшанарай конференцинүүд хаанашье үнгэргэгдэг — Москвада, Новосибирскдэ гү, али Шэтэдэшье hаа — З. И. Семенова тэдэнэй хүдэлмэридэ заабол хабаадалсадаг заншалтай. Үнинэй багшын заабари зүбшэлнүүд залуу мэргэжэлтэдтэ айхабтар туhатай байна ха юм даа.

Пианист-багшынгаа мэргэжэлдэ айхабтар эльгэлжэ хүдэлхэ зуураа З. И. Семенова залуу наhанайнгаа шуналые мартангүй, хуур дээрэ наадаhаар юм. 1959 ондо Москвада үнгэргэгдэhэн Буряадай литература болон искусствын декадада тэрэ мүн лэ хабаадалсаhан габьяатай. 1966 ондо республикымнай арадай инструментнүүдэй оркестрэй hэльбэгдэн байгуулагдаhандашье Зоя Игнатьевнагай хубита ехэ юм.

Зоя Игнатьевна залуу наhанhаа хойшо ниитын хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадалсана гэжэ дээрэ хэлэгдээ hэн. Удаан сагай туршада тэрэ Буряадай филармониин, искусствын талаар областной управлениин болон хүгжэмэй училищиин партийна организациин секретаряар хүдэлөө. Тиин Буряадай хүгжэмшэдэй зүгhөө тэрэниие Улаан-Үдын горсоведэй депутадаар хоёр удаа hунгаhан байна.

Мүнөө Зоя Игнатьевна үндэр наhатай болоhоншье hаа, үдэнайнгаа залиие алдаагүй, үнөөхил ажалдаа хүдэлhөөр. Класстань бүхыдөө 12 hурагшад ябана, гурбаниинь hүүлшынгээ харюусалгата шалгалтануудта бэлдэжэ байнхай.

Зоя Игнатьевнагай хэшээлдэ ороод шагнажа байхада, класс соонь ямаршьеб нэгэ шэдитэ ошшоной тогтоhондо гайхамаар байдаг. Багшын энэ ажалдаа хэмгүй ехээр дурладагынь, үхибүүдтэй үгээ ойлголсожо шададагынь хүрэhөөр мэдэрэгдээдхидэг. Хүгжэмэй орёо зүйлнүүдые тон юрынхеэр ойлгуулжа шададаг, ээлжээтэ хэшээлээ ехэтэ оролдожо үнгэргэдэг багшаяа хүүгэдынь үнэн сэдьхэлhээ хүндэлдэг юм.

— Үхибүүдтэ аргагүй дуратай хүм. Тиигээдшье тэдэнэй таагдашагүй hонин сэдьхэл бодолые багаханааршье hаань, ойлгожо hураа гээшэ хаб гэжэ хубидаа болодог болонхойб. Хүгжэмэй шэдитэ нюусатай хүүгэдые танилсуулха золтойдоо саг үргэлжэ урмашадагби. Юрэдөөл, энэ ажалаа наhанайнгаа эгээл шухала, эгээл үнэтэй хэрэгтэ тоолодог хүм даа, — гэжэ Зоя Игнатьевна hаяшаг хөөрөө бэлэй.

О. КУНИЦЫН.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Зоя Игнатьевна Семенова шабинартаяа.
М. СУТУРИНАЙ фото.

Н. Б. ИРИНЧЕЕВ

Тусхайта пенсионер, 1948 онhоо КПСС-эй гэшүүн Николай Будеевич Иринчеев удаан саг соо үбшэлhэнэй hүүлээр 73-тай боложо ябатараа, декабриин 20-до наhа бараба.

Н. Б. Иринчеев 1910 оной декабриин 19-дэ Эрхүүгэй областиин Алайрай районой Аляад тосхондо дунда шадалтай таряашанай бүлэдэ түрэhэн байгаа. 1930 ондо Эрхүүгэй хүдөө ажахын техникум дүүргэhэнэйнгээ hүүлээр Алайрай районой ажахынуудта агрономоор үрэhэ туршалгын участогые даагшаар, техническэ директорээр хүдэлбэ.

1940 онhоо 1941 он болотор тэрэ Эрхүүгэй областиин Голуметскэ дунда hургуулиин физикын багшаар хүдэлөө. 1941—1945 онуудта Совет Армида алба хэбэ. Албанhаа табигдаhанайнгаа hүүлээр 1945 онhоо 1955 он болотор Сэлэнгын районой Загастайн дунда hургуулиин, Улаан-Үдэ хотын 22-дохи hургуулиин директорээр ажаллаhан байна. 1954 ондо Буряадай багшанарай институт дүүргээ hэн.

КПСС-эй ЦК-гай сентябриин (1953 он) Пленумэй hүүлээр Н. Б. Иринчеев гушан мянгатанай тоодо орожо, Хяагтын районой Сталинай нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшээр эльгээгдэhэн, саашадаа Хяагтын, Сэлэнгын болон Улаан-Үдын районно Соведүүдэй гүйсэдхэхэ комитедүүдэй түрүүлэгшээр hунга-
гаа. 1965—1970 ону-
КПСС-эй Улаан-Удын
нэгэдэхи секретарь
Пенсидэ гараhанайн
республикын Мелио-
уhанай ажахын, Түл-
мышленностиин ми-
нүүдтэ хүдэлбэ.

Хаанашье ажаллаа
Иринчеев зохёохы ё
хүсөөрөө хүдэлжэ
бэрхэ эмхидхэлшэ,
дэтэй хүтэлбэрилэгш
наа харуулhан юм.
чеев КПСС-эй обко
нээр, Буряадай АСС
ховно Соведэй
нэгэнтэ бэшэ hунга
гаа. Эхэ оронойнго
габьяатай байhанай
Октябриин Революци
лай Улаан Тугай ор
олон медальнуудаар

Николай Будеевич
тухай дурасхаал
дэхэ, тэрээнтэй ха
hэн хүнүүдэй зүрх
хэтэдээ үлэхэ юм.

**А. У. Модогоев, Б. С. Семенов, В. Б. Сага
рюков, А. А. Бадиев, В. Ф. Лысов, Л. В. Пота
ляков, К. К. Шомоев, И. П. Зинченко, А. Д. Ч
Бардонов, И. Д. Черняков, П. А. Горбунов, П.
Н. Н. Щербаков.**

ЭНХЭ ТАЙБАНАЙ ТҮЛ

— Дэлхэйн хоёр ехэ дайнай гол гуламта гэжэ алдаршаhан мүнөөнэй Баруун Европодо американ «Першинг» болон далита ракетэнүүдэй тараан тодхогдожо байхадань, хүн бүхэнэй зүрхэ сэдьхэлээ хүдэлгэн байhаниинь мэдээжэ. Би өөрөө арбан найман наhандаа ээрхэг түримхэй дайсадhаа түрэл эхэ дайдаяа хамгаалхаяа мордоо хүм. Дайнай шэрүүн жэлнүүдэй туршада олон юумэн үзэгдөө, үхэхэhөө бэшыень дууhан дабажа гарагдаа. Энээн тухай нэгэ үгөөр хэлэхэнь бэрхэтэй, — гээд дайнай ба ажалай ветеран Цырен-Доржо Ширапов сэлмэг hайхан шарайдаа миhэрэл түрүүлэн, монгон хара нюдэеэ нюлмасатуулан хэлэжэ hуугаа hэн.

Үнэхөөрөөшье, юрын сэрэгшэ Ц-Д. Шираповай дайшалхы зам айхабтар хүндэ байгаа. Хүндөөр шархатажа, дайсанай hабарта амидыгаар баригдаhанаан бэлэй. Тиигэжэ фашис Германиин эзэмдээд байhан газар дээгүүрхи адаалхай түмэрөөр хашаалагдаhан тамын орон болохо концлагерьнуудта зоболон эдлэхэ ушар тохёолдоо hэн.

— Аза талаамни болоо юм гү, али hайн, үнэн сэхэ нүхэдтэй байhамни туhа болоо юм гү, хэн мэдэхэб, түлихын ехээр түлижэ, зобохын ехээр зобожо, югослав партизануудтай ниилэжэ, тэдэнтэй сугтаа одоол эрэлхэг зоригтойгоор хамтынгаа дайсаниие сохижо захалаа hэмди, — гээд уршалаатаhан духаяа, бууралтаhан шанаагаа эльбээн хөөрэнэ.

Тэрэнэй хөөрөө шагнан hуухадаа, бусалтагүйгөөр үнгэрэн ошоhон дайнай үеын толхорто жэлнүүдые мүнөөнэй сагтай, ерээдүйтэй зэргэсүүлхэ дуран хүрэнэ. Ерээдүйн үетэнэй, мүн энэ дэлхэйн саашанхи хуби заяан хэнэй гарта байна гээшэб гэhэн бодол түрэнэ. Шэнэ дайе зайсуулан сарахын, хүхэрэн байгша огторгойн хэтэдээ мүнхэ сэлмэг байхын, түби дэлхэйн хүн түрэлтэнэй энхэ тэниглэн ажаhуухын түлөө хамаг хүсэ шадалаа элсүүлэн тэмсэхэ зэргэтэйбди.

Дайн хэндэ хэрэгтэйб?! Хори миллион эрхимэй эрхим хүбүүд, басагадаа алдаhан манай Совет орондо гү? Үнгэрhэн дайнда эсэгээ, ахаяа, наhанайнгаа хани нүхэрые алдаhан гэр бүлынхидтэ гү?

— Дайн! Тэрэ хэндэ хэрэгтэйб? Ород, буряад, хорват, словак эхэhээ асуугты! Тоншлон ошог... Дайн намда хэрэггүй. Үгэеэ, ахаяа, хүбүүгээ алдааб. Хараха сэгнэхэ юумэмни энэ гэжэ хүхөөр үхибүүгээ үргэhэн хорват hамганай толгойгоо hэжэрэн, уй гашуудалда абтаhаншье hаа, омогтойгоор тэрэ холын дүшэн табан ондо хэлэжэ байhыень мартаха бэшэб! — гэжэ уудам хонгор Буряад нютагта түрэhэн совет сэрэгшэ, аюулта дайнай үйлэтэ долгёор шэдэгдэн ябаhаар, югослав партизан болоhон Цырен-Доржо Ширапов хэлэхэл ёhоороо хэлэнэ, түүрээхэл ёhоороо түүрээнэ. Манай парти болон правительствын эб найрамдалта политикые, нүхэр Ю. В. Андроповой Мэдүүлгые бүхы зүрхэ сэдьхэлhээ тэрэ дэмжэнэ.

Баhал манай Хоринын хонгор талын хүбүүн, мүнөө Анаагай совхозой луговод Алексей Иванович Козловтой болоhон уулзалга хадаа энэ удаа нүхэр Ю. В. Андроповой Мэдүүлгые халуунаар дэмжэлгэдэ зорюулагдаhан митингын боложо байха үеэр дайралдаба. Арбан долоотой, Ленинскэ комсомолой гэшүүн Алексей Козлов дүшэн нэгэн ондо юhэн нүхэдтэйгөө сугтаа дайнда мордоhон намтартай. Юhэн хүбүүдэй зургааниинь Баруун-Хойто фронтын хатуу шанга байлдаан соогуур баатарай үхэлөөр унаа. Гурбаниинь дайсанаа
түрэhэн, хүмүү
нютагаа бусажа
Дайнай үеын хату
соо олон бэрхэ
баатарлигаар даба
Тэдэнэйнь бодото
олон тоото орден
дальнууд.

Комсомолой гэ
хаил Чебунин д
лээр түрэл нюта
бусажа ерээ hэн,
лэй туршада тэрэ
тораар хүдэлөө. Мүнөө
дэр наhатай болоhо
нер солотой үбгэ
залуугайнгаа шу
саар гэшхэлэн яб
рахат. Энэ зун
хэригтэ болоhо
байлдаанай дүшэ
баярта А. И. Ко
таа тиишэ ошожо
визиингээ сэрэгш
гөө уулзажа ерэ

Партиин гэш
Иванов гэшээмнай
то орден, медальну
нагданхай. Мүнөө
гараhаншье hаа,
зой Баян-Голой
ажахыда хэрэгтэ
дэлмэри хэлсэдаг
нэрэеэ дээрэ ү
юм. Тэрэ мүнөө
дунда сэрэгэй-п
хүдэлмэри
ябуулна.

Үнгэрhэн зу
тийна конферен
дууд А. И. Ко
Иванов хоёр
hон үндэр заяат
hаяа, дайнда уна
дурдан hуугаа h

Хори, Баян-Г
нютагуудай хүүб
шэд, ажалай
А. И. Козлов, В
М. С. Чебунин
Үгэ хэлэхэдээ,
жалтаараа hанаа
гүй, Эхэ оронойн
далые улам бэхи
лөө бүхы хүсэ
лиг шадабаряа
уряалдаг юм.

Г. БА

СПОРТ · спорт · СПОРТ · Спорт · СПОРТ

ЗАЛУУШУУЛАЙ ЗАЛИ ЕХЭ

ВЛКСМ-эй обкомой шанда хүртэхын түлөө залуушуулай дунда дүрэ буляалдалгын барилдаагаар республикын түрүү hуури эзэлэлгын мүрысөөн «Труд» бүлгэмэй Спортын байшан соо үнгэргэгдэбэ. Буряадай комсомолой байгуулагдаhаар 60 жэлэй ойдо зорюулагдаhан заншалта нээмэл мүрысөөндэ 17 командын, тусхайлбал, манай республикын городой ба хүдөөгэй олон районуудай, мүн Красноярска хизаарай, Шэтын областиин, Яхадай АССР-эй командануудай 110 гаран залуу барилдаашад хабаадажа, мэргэжэл шадабаряа улам дээшэлүүлhэн байна.

...Энэ мүрысөөн үшөө юугээрээ спортдо дуратайшуулай анхарал татааб гэхэдэ, республикымнай үргэн олониитэ манай суута спортсменэй — классическа барилдаагаар СССР-эй зургаа дахин чемпион, Европын түрүү hуури эзэлхын түлөө мүрысөөндэ бронзо медаляар шагнагдаhан, Швецидэ, Польшодо, ФРГ-дэ, Румынида, Италида, СССР-тэ болон бусад оронуудта үнгэргэгдэhэн уласхоорондын мүрысөөнүүдтэ илалта туйлаhан спортын габьяата мастер, I классай уласхоорондын категориин судья, СССР-эй Спорткомитедhээ Буряадай АССР-тэ байдаг гүрэнэй тренер, республикын соёлой габьяата хүдэлмэрилэгшэ Клим Самсонович Олзоевой түрэhөөр 50 наhанай алтан ойе баярай оршон байдалда тэмдэглэлгын гэршэнэр болобо.

Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо С. В. Ангапов, ресспорткомитедэй түрүүлэгшэ Г. Н. Манжуев, ВЛКСМ-эй обкомой секретарь Б. Д. Чимитов, республикын барилдаанай федерациин түрүүлэгшэ, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй хэрэгүүдые эрхилэгшэ Г. М. Клочихин, республикын гэгээрэлэй министр И. Ф. Бардаханов болон спортын бүлгэмүүдэй, клубуудай түрүүлэгшэнэр К. С. Олзоевые түрэhэн үдэрөөрнь халуунаар амаршалаад, ажал ябуулгадань бүри ехэ амжалта туйлахыень хүсэбэ...

Эрхэл хүнгэн шэгнүүртэн соохоо Мухар-Шэбэрэй районой Суулгын дунда hургуулиин 10-дахи классай hурагша Валерий Дашинимаев бар хүсэтэй, гоё hайхан арга дүрэтэй барилдаашан боложо ябаhанаа харуулаа. Залуу тренер Аркадий Даниловай hурган hоридог эдир спортсмен түгэсхэлэй мүрысөөндэ Железнодорожно районой түлөөлэгшэ Мунко Дашинимаевые шүүжэ, илалта туйлаба. А. Батуев (Советскэ район) гурбадахи шанда хүртөө.

52 килограмм. Энэ шэгнүүртэ бэлигтэй бэрхэ олохон барилдаашад сугларhан байна. Тэдээн соохоо П. Балдуев, Д. Халтанов, В. Пильчинов гэгшэд онсо шалгаржа, түрүү hуури эзэлхын түлөө хаба шадалаа туршаhан байгаа. Эдиршүүлэй дунда СССР-эй түрүү hуури эзэлхын түлөө мүрысөөндэ дүрбэдэхи hуури эзэлhэн Доржи Халтанов (2-дохи ГПТУ) Зүүн Сибириин технологическа институдэй студент Петр Балдуевые шүүжэ, түгэсхэлэй нааданда гараад, БГПИ-гэй 1-дэхи курсын студент Владимир Пильчиновтэй уулзаба. Тиихэдээ 8:12 тоотойгоор шүүгдэжэ, Д. Халтанов мүнгэн медаляар шагнагдаhан байха юм.

Түнхэнэй районие түлөөлhэн Юрий Майдарханов («Динамо») мүрысөөнhөө мүрысөөндэ мэргэжэл шадабаряа дээшэлүүлжэ байна гэжэ хэлэлтэй. Энэ удаа тэрэ 68 килограммай шэгнүүртэн соохоо шалгаржа гарахадаа, эрхим hайн арга дүрэтэй байhанайнгаа түлөө тусхай шанда хүртэбэ. Түгэсхэлэй нааданда тэрээнтэй уулзаhан Яхадай АССР-эй барилдаашан В. Винокуров илалта туйлаха ехэ хүсэл эрмэлзэлтэй байhанайнгаа түлөө дурасхаалта бэлэгээр шагнагдаа. Зэдын районой түлөөлэгшэ Сергей Вершинин эдэбхитэй hайнаар барилдажа, гурбадахи hуури эзэлбэ.

Удаадахи шэгнүүртэ айлшаднай hайн hорилго бэлэдхэлтэй байhанаа харуулаа. Тиигэжэ П. Черемпеев (Красноярск), В. Кичигин (Яхадай АССР) гэгшэд hүүлшын үдэр хибэс дээрэ гаража, хабаяа туршаба. Павел Черемпеев нүгөөдэhөө бар хүсөөр булюу байжа эрхимлээ. Е. Татарников (Железнодорожно район) гурбадахи hууринда гараhан байна.

82 килограммай шэгнүүртэ Е. Жуков (Улаан-Үдын район) А. Елбаскин (Октябрьска район) хоёрой уулзалга сугларагшадай анхарал татаhан байха юм. 49-дэхи hургуулиин 10-дахи классай hурагша Александр Елбаскин бар хүсөөрөө булингдаашье hаа, онсо өөрын арга дүрэтэй байжа, 3:0 тоотойгоор шүүгээд, республикын чемпион болобо.

Бусад шэгнүүрнүүдтэ Ж. Айсуев (Зэдын район), А. Марактаев, А. Переломов (хоюулаа Октябрьска районhоо), Ц. Цыдыпов (Железнодорожно район), С. Михайлов (Советскэ район) гэгшэд илалта туйлаа.

Мүрысөөнэй дүнгүүдээр Железнодорожно районой суглуулагдамал команда илалта туйлажа, ВЛКСМ-эй обкомой дамжуулгын Кубогаар, Хүндэлэлэй грамотаар шагнагдаба. Октябрьска районой түлөөлэгшэд — хоёрдохи, Зэдын районой спортсменүүд гурбадахи hууринуудые эзэлбэ.

— Энэ мүрысөөндэ хүдөөгэй районуудай түлөөлэгшэд hайнаар барилдаба. Юрэдөөл, манай залуу барилдаашадай мэргэжэл шадабари, арга дүрэ hаhала hайн байна гээд тэмдэглэлтэй. Илангаяа В. Дашинимаев, А. Елбаскин, А. Переломов, Ж. Айсуев болон бусад онсо шалгаржа, тренернүүдэй, мэргэжэлтэдэй зүгhөө үндэр сэгнэлтэдэ хүртэбэ, — гэжэ Зүүн Сибириин технологическа институдэй физическэ хүмүүжүүлгын кафедрын доцент Г. Б. Баймеев мүрысөөнэй дүнгүүдые согсолон, hанамжаяа хэлэбэ.

Б-М. ЖИГЖИТОВ.

ДУРАТАЙГААР ЭРХИЛНЭ

БАГАТСКА РАЙОН (Хорезмскэ область). Республикын хлопок тарижа ургуулдаг ажахынуудай ажалай мүрысөөндэ эрхимлэдэг Багатска районой Наримановай нэрэмжэтэ колхоздо спорт дуратайгаар эрхилдэг юм. Туха сүлөөгэй энэ үедэшье таряашад спорт эрхилхые оролдоно. Халаанай hүүлээр олохон хлопок ургуулагшад спортивна талмайнуудта ошодог зантай.

Физкультурын коллективэй соведэй түрүүлэгшэ Социалис Ажалай Герой бригадир Зарип Курбановай оролдолгоор хээрын стан дээрэ «Физкультурын болон спортын булан» байгуулагданхай.

— Эдэ хэшээлнүүд колхозникуудай элүүр энхэдэ hайнаар нүлөөлдэг, ажалай бүтээсые дээшэлүүлгэдэ туhалдаг байна, — гэжэ З. Курбанов хэлэнэ. — Колхоз хлопок-сырец тушааха жэлэйнгээ түсэб 120 процент дүүргээ юм.

Ажалай болон спортын нягта холбоое Зарип Курбанов дэмы тэмдэглээгүй. Имагтал физкультура дуратайгаар эрхилдэг байhанай ашаар «сагаан алтанай» үндэр баян ургаса абажа, Геройн алтан одо абаhан байнаб гэжэ тэрэ батална.

Мүнөө колхоздо 2 мянганhаа дээшэ хлопок ургуулагшад тоологдоно. Тэдэнэй дүрбэдэхи хүн бүхэниинь ГТО-гой комплексын значогто хүртөө.

(ТАСС).

«СПОРТЛОТОНУУДАЙ» ТИРАЖ

«Спортлотонуудай» декабриин 17-до эргэгдэhэн 51-дэхи тираж.

«49-hөө 6-ень тааха». 2—биатлон, 21 тамаралга, 22—уhа руу hүрэлгэ, 28 мэргэн буудалга, 31—фехтовани, 49 даам.

«36-hаа 5-ень тааха». 3—бобслей, 6—модогоор барилдаан, 14—академическэ hэлюурдэлгэ, 17—конькигаар урилдалгын спорт, 22—уhа руу hүрэлгэ.

(ТАСС).

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаhанда. «Баян ургаса абахын тула» — ВЛКСМ-эй обкомдо үнгэрhэн республикын залуу механизаторнуудай уулзалгада хабаадагшадай хандалга. «Манай элшэ хүсэнэй системэ 25-тай болобо» — Г. Борисовай статья. «Залиршагүй дүлэн» — П. Бурмакинай фото-мэдээсэл. ТАСС-ай материалнууд.

Хоёрдохи хуудаhанда. «Этигэл найдабарида хүртэхэ эрхэ» — С. Убеевэй статья. «Газарай эзэн болыш» — Я. Николаевай статья. «Хандалыhхидhаа hургаал абаха» — Коркинай статья. «Хубсаhанай эскизhээ бүтэн костюм хүрэтэр» — С. Никитинагай статья. «Правда Бурятии» газетэдэ харюусана.

Гурбадахи хуудаhанда. «Үнэн зүрхэнэй үгэнүүд» — Ю. В. Андроповай Мэдүүлгэ тушаа ерэhэн бэшэгүүд. «ЛВРЗ-гэй түрүүшын цех» — А. Гавриловай статья. Уласхоорондын мэдээсэл.

Дүрбэдэхи хуудаhанда. «Долгин» тээшэ зүрхэмни татана» — С. Бутыринагай репортаж. «Уншагша — газетэ» гэhэн хөөрэлдөөгөө үргэлжэлүүлнэбди» — бэшэгүүд. Соёлой hонин. Спорт тухай. Манай тайлбари. «Облигаци түхэриг алмана» — С. М...невай статья. Соносхол..., мэдээсэлнүүд.

СЭНХИР ЭКРАН

ЭНЕРГЕТИГЭЙ ҮДЭР

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.55 Дамжуулгын программа. 9.00—«Время». 9.40 —Үглөөнэй гимнастика. 9.55 —«20 декабря» — олон серитэй уран hайханай фильм. «Саботаж» (2-дохи сери). 11.00 —«Концертын залда — hурагшад». 11.45— Шэнэ hонин. 15.15— Шэнэ hонин. 15.35— Баримтата фильмүүд. 16.10— Н. В. Гоголь. «Ревизор». 16.55 —«Хуули мэдэхэ гүш?»

Улаан-Үдэ. 17.45— «Чемпионой энеэбхилэл»—киноочерк. 17.55— Уласхоорондын шэнжэлэл (буряадаар). 18.10— «Манай партийна хэрэгүүд» гэhэн дамжуулга».

Москва. 18.45—«Олон түмэн ажалшадай ленинскэ университет».

Улаан-Үдэ. 19.15 — «Байгал» шэнэ hониной программа

Москва. 19.45—«Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ». 20.00—«Мүнөөдэр — энергетигэй үдэр» СССР-эй энергетикын ба электрофикациин министр П. С. Непорожний дамжуулгада хабаадаха.

Улаан-Үдэ. 20.30—«Байгал»— — мэдээсэлэй программа.

Москва. 20.55—«20 декабря» —олон серитэй уран hайханай фильм. «Террор» (3-дахи сери). 22.00—«Время». 22.35—Энергетигэй үдэртэ хүгжэмтэ дамжуулга. 23.35 — Баримтата фильм. 23.45 — «Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ».

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.55 — Дамжуулгын программа. 9.00 — Үглөөнэй гимнастика 9.15 — Баримтата фильм. 9.35—10.40 Юрэнхы биологи. 10-дахи класс. 10.00— Эрдэм дэлгэрүүлгын фильм. 10.10 —Испан хэлэн. 11.05—ПТУ-гай hурагшадта. Астрономи. 11.35 — Зоологи. 7-дохи класс. 12.00 —Эрдэм дэлгэрүүлгын фильм 12.10—«СССР-эй Педагогическа эрдэмэй академиин сессиин дүнгүүд тушаа».

Улаан-Үдэ. 15.55—«Горизонт» —киноальманах. 16.45— мультфильмнүүд.

Москва. 17.45—Түбэй телевидениин болон бүхэсоюзна радиогой хүүгэдэй Ехэ хоорой хатарай бүлэгэй концерт. 18.15 —«Шатарай hургуули».

Улаан-Үдэ. 18.45—Баримтата фильм.

Москва. 19.15—«Зураг бүхэндэнь—наран». 19.30 — Скрипкэ дээрэ наадагдаха хүгжэм».

Улаан-Үдэ. 19.45—Киноочерк. 19.55—«Социалис мүрысөө эмхидхэгшэдэй ажал хэрэгүүд тухай».

Москва. 20.30—Камерна хүгжэмэй концерт.

Улаан-Үдэ. 20.55 — Хүгжэмтэ забhарлалга

Москва. 21.00 — «Амгалан нойрсогты, багашуул». 21.15— Арадай инструментнүүдэй аялга. 22.00—«Время». 22.35 — «Факты минувшего дня»—уран hайханай фильм (2-дохи сери).

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: ИНДЕКС: 670000

г. УЛАН-УДЭ, ул. КАЛАНДАРИШВИЛИ, 23. редактор — 2-50-96, приемная - 2-54-54, зам редактора — 2-68-08, зам. редактора — 2-62-62 отв. секретарь — 2-50-52, секретариат — 2-66-76, отделы: партийной жизни 2-34-05, пропаганды — 2-56-23, промышленности и строительства — 2-61-35, сельского хозяйства — 2-64-36, 2-63-86, советского строительства и быта — 2-69-58, культуры и школ — 2-60-61, 2-57-63 информации — 2-60-91, переводов — 2-54-93, писем и селькоров — 2-67-81, корректорская — 2-33-61, выпускающие — 2-35-95 отдел объявлений — 2-65-54.

Республиканская типография Государственного комитета Бурятской АССР по делам издательств полиграфии и книжной торговли г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 3
Н-01740. Заказ № 293. Индекс 04840